

Lectio Divina segédanyag

C év – Lk Jn 16,12-15

A Szentmise evangéliumi szakaszához

Szerkesztési munka végrehajtói:

Biblikus nézőpont:

Asztalos Gábor, Geiszelhardt Sára, Nyúl Viktor,

Liturgikus nézőpont

Mohay Réka

Patrisztikus nézőpont

Asztalos Livia

Pedagógiai nézőpont:

Csonka Laura, Roszkopf Rita

Szemlélődési nézőpont

Mohay Réka

Szerkesztő

Asztalos Livia

Tanítóhivatali nézőpont

Révai László,

Szabóné Nagy Katalin

Lektorálta: Nyúl Viktor

+ EVANGÉLIUM Szent Lukács könyvéből

A Szentháromság: Atya, Fiú, Szentlélek.

Búcsúbeszédében Jézus így szólt tanítványaihoz:

„Még sok mondanivalóm volna, de nem vagytok hozzá elég erősek. Amikor azonban eljön az Igazság Lelke, ő majd elvezet titeket a teljes igazságra. Nem magától fog beszélni, hanem azt mondja el, amit hall, és a jövődőt fogja hirdetni nektek. Megdicsőít engem, mert az enyémből veszi, amit majd hirdet nektek. Minden, ami Atyámé, enyém is. Ezért mondtam, hogy az enyémből veszi, amit majd hirdet nektek.”

1. Lectio – olvasás

1.1. Biblikus vonal

1.1.1. Görög szöveg szó szerinti fordítása

¹² Ἐτι πολλὰ ἔχω ὑμῖν λέγειν, ἀλλ' οὐ δύνασθε βασιτάζειν ἄρτι·

Még sok dolgot birtoklok, hogy elmondjam nektek, de most nem tudjátok viselni.

¹³ ὅταν δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁδηγήσει ὑμᾶς ἐν τῇ ἀληθείᾳ πάσῃ· οὐ γὰρ λαλήσει ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὅσα ἀκούσει λαλήσει καὶ τὰ ἐρχόμενα ἀναγγελεῖ ὑμῖν.

Amikor pedig eljön az, az igazság Lelke, el fog vezetni titeket a teljes igazságra: ugyanis nem magától fog beszélni, hanem amiket hallani fog, el fogja beszélni, és fel fogja tárni nektek a jövő dolgokat.

¹⁴ ἐκεῖνος ἐμὲ δοξάσει, ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήμψεται καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν.

Az meg fog dicsőíteni engem, mert az enyémből fogja kapni, és fogja feltárni nektek.

¹⁵ πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατὴρ ἐμὰ ἐστίν· διὰ τοῦτο εἶπον ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λαμβάνει καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν.

Mindaz, amiket birtokol az Atya, az enyém: ezért mondtam, hogy az enyémből kapja, és fogja feltárni nektek.

1.1.2. Legfontosabb magyar fordítások

[Nova Vulgata](#)

[Szent István Társulati Biblia](#)

[Jeromos fordítás](#)

[Békés-Dalos Újszövetségi Szentírás](#)

[Károli Gáspár revideált fordítása](#)

[Simon Tamás László O.S.B. Újszövetség-fordítása](#)

¹²Adhuc multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modo.

¹²Még sok mondanivalóm volna, de nem vagytok hozzá elég erősek.

¹²Még sok mondanivalóm volna számotokra, de most még nem tudjátok elviselni.

¹²Még sok mondanivalóm volna, nem vagytok azonban elég erősek.

¹²Még sok mondani valóm van hozzátok, de most el nem hordozhatjátok.

¹²Még sok mindent kell nektek mondanom, de most nem tudjátok elviselni.

¹³Cum autem venerit ille, Spiritus veritatis, deducet vos in omnem veritatem; non enim loquetur a semetipso, sed quaecumque audiet, loquetur et, quae ventura sunt, annuntiabit vobis.

¹³Hanem amikor eljön az Igazság Lelke, ő majd elvezet benneteket a teljes igazságra. Nem magától fog beszélni, hanem azt mondja el, amit hall, és a jövődőt fogja hirdetni nektek.

¹³Amikor pedig eljön az igazság Lelke, ő elvezet majd titeket a teljes igazságra, mert nem magától fog szólani, hanem azt fogja mondani, amit hall, és az eljövendő dolgokat hirdeti nektek.

¹³De amikor eljön ő, az igazság Lelke, elvezet titeket a teljes igazságra. Nem magától fog szólani, hanem azt mondja majd, amit hall, és a jövődőt jelenti ki nektek.

¹³De mikor eljő amaz, az igazságnak Lelke, elvezérel majd titeket minden igazságra. Mert nem ő magától szól, hanem azokat szólja, a miket hall, és a bekövetkezendőket megjelenti néktek.

¹³Amikor azonban eljön ő, az igazság Lelke, elvezet titeket a teljes igazságra. Ő ugyanis nem magától szól, hanem arról fog szólani, amiket majd hall, és eljövendő dolgokat közöl majd veletek.

¹⁴Ille me clarificabit, quia de meo accipiet et annuntiabit vobis.

¹⁴Megdicsőít engem, mert az enyémből kapja, amit majd hirdet nektek.

¹⁴Ő majd megdicsőít engem, mert az enyémből vesz, és kijelenti azt nektek.

¹⁴Ő majd megdicsőít engem, mert az enyémből kapja, amit kijelent nektek.

¹⁴Az engem dicsőít majd, mert az enyémből vesz, és megjelenti néktek.

¹⁴Ő engem fog megdicsőíteni, mert az enyémből merít, és azt közli veletek.

¹⁵Omnia, quaecumque habet Pater, mea sunt; propterea dixi quia de meo accipit et annuntiabit vobis.

¹⁵Minden, ami az Atyáé, az enyém is. Azért mondtam, hogy az enyémből kapja, amit majd hirdet nektek.

¹⁵Mindaz, ami az Atyáé, az enyém; azért mondtam, hogy az enyémből vesz, és kijelenti azt nektek.

¹⁵Minden, ami Atyámé, az az enyém. Azért mondtam, hogy az enyémből kapja, amit kijelent nektek.

¹⁵Mindaz, a mi az Atyáé, az enyém: azért mondtam, hogy az enyémből vesz, és megjelenti néktek.

¹⁵Mindaz, ami az Atyáé, az az enyém. Ezért mondtam, hogy az enyémből merít, és azt közli majd veletek.

1.1.3. Behatárolás

Ez a rövid epizód része Jézus búcsúbeszédének, amit tanítványainak mond el bensőségesen az utolsó vacsora termében: Jn 16,12-15

1.1.4. Szószerinti üzenet

Az evangélista hangsúlyozza, hogy

- Jézus nagylelkű: Szentlelkét is megígéri követőinek, hogy megújítsa, újjáteremtse őket. S ezzel vigasztaló reményt ad hallgatóinak.
- A Szentlélek tudja elvezetni az embert az Úr Jézussal való tényleges találkozásra.

1.1.5. Kulcsszavak rövid elemzése

ὁδηγήσει (*hodégészej*): 'elvezet, egy úton vezet, kalauzol' (Jn 16,13)

Ez a jövő idejű igealak háromszor fordul elő az Újszövetségben: a Szentlélek, mint egy útvezető, elkalauzolja az embereket a teljes igazságra, vagyis a Jézus Krisztussal való teljes találkozásra (Jn 16,13). Továbbá Fülöp az Írások magyarázatával elvezeti az etióp udvarnokot a keresztény hitre (ApCsel 8,31). Végül pedig utal arra is, hogy a mennyország boldogságában a Bárány, azaz a megdicsőült Úr Jézus fogja legeltetni a nyáját, s elkalauzolni őket az élet vizeinek a forrásaihoz (Jel 7,17). Tehát reményteli és bizalomra ösztönző képek kapcsolódnak ehhez az igeformához.

ἀναγγελεῖ (*ánángelej*): 'hírül ad, feltár, jelent' (Jn 16,

Ez a szó az evangéliumok közül csak János evangéliumában jelenik meg. Utal arra, hogy az eljövő Messiás feltár majd mindent (Jn 4,25). Egy meggyógyított férfi

jelenti, hogy Jézus tette őt újra egészségessé (Jn 5,15). Végül pedig ebben a rövid szakaszban a Mester háromszor is megismétli ezt a kifejezést, jelezve ezzel a Szentlélekkel való szoros, bensőséges kapcsolatát (Jn 16,13-15). A legutóbbi három igehelyen tehát az evangélista finoman nyomatékosítja, hogy a hírüladás, elsősorban „nektek”, vagyis a keresztény férfiaknak és nőknek szól.

1.2. Kontextuális – kánoni párhuzamok

Párhuzamok János evangéliumán belül

8,54 “Jézus így válaszolt: „Ha én dicsőíteném meg magam, mit sem érne a dicsőségem. Atyám dicsóít meg, akiről azt mondjátok ugyan, hogy Istenetek”

12,31 “Ítélet van most a világon. Most vetik ki ennek a világnak a fedelmét.”

13,1.33 “Húsvét ünnepe előtt történt: Jézus tudta, hogy elérkezett az óra, amikor a világból vissza kell térnie az Atyához, mivel szerette övéit, akik a világban maradtak, mindvégig szerette.” “Fiaim, már csak rövid ideig vagyok veletek. Keresni fogtok, de amint a zsidóknak mondtam, most nektek is mondom: Ahova megyek, oda ti nem jöhettek.”

14,10 “Nem hiszed, hogy én az Atyában vagyok s az Atya bennem? A szavakat, amelyeket hozzátok intézek, nem magamtól mondom, s a tetteket is az Atya viszi végbe, aki bennem van.”

14,12.28 “Bizony, bizony, mondom nektek: Aki hisz bennem, ugyanazokat a tetteket viszi végbe, amelyeket én végbevittem, sőt még nagyobbakat is végbevisz, mert az Atyához megyek” “Hiszen hallottátok, hogy azt mondtam: Elmegyek, de visszajövök hozzátok. Ha szeretnétek, örülnétek, hogy az Atyához megyek, mert az Atya nagyobb nálam.”

14,17.26 “A világ nem kaphatja meg, mert nem látja és nem ismeri. De ti ismeritek, mert bennetek van és bennetek marad.” “S a Vigasztaló, a Szentlélek, akit majd a nevemben küld az Atya, megtanít benneteket mindenre és eszetekbe juttat mindent, amit mondtam nektek.”

14,30 “Már nem beszélek soká nektek, mert közeleg a világ fedelme. Rajtam nincs hatalma.”

15,26 “Ha eljön a Vigasztaló, akit az Atyától küldök, az Igazság Lelke, aki az Atyától származik, ő majd tanúságot tesz rólam.”

16,28 "Eljöttem az Atyától, a világba jöttem, de most itthagynom a világot, és visszatérek az Atyához."

17,10 "mert a tieid – hiszen ami az enyém, az a tied, s ami a tied, az az enyém –, és én megdicsőültem bennük."

20,17 "Jézus ezt mondta neki: „Engedj! Még nem mentem föl Atyámhoz. Inkább menj el testvéreimhez és vidd nekik hírl: Fölmegyek Atyámhoz és a ti Atyátokhoz, Istenemhez és a ti Istenetekhez."

Szinoptikus párhuzamok

Lk 15,31 "Az mondta neki: Fiam, te mindig itt vagy velem, és mindenem a tied."

Kánoni elemzés (párhuzamok a Szentírás más könyveiben)

Zsolt 25,5 "Vezess igazságod szerint és taníts engem, hiszen te vagy az én Istenem és gyámolom, minden időben benned bizakodom!"

Zsolt 86,11 "Mutasd meg utadat, Uram, hogy igazságod szerint járjak; irányítsd szívemet, hogy félje nevedet!"

Róm 4,25 "aki vétkeinkért halált szenvedett, és megigazulásunkért feltámadt."

1Kor 3,1 "Hozzátok azonban, testvérek, nem szólhattam úgy, mint lelki emberekhez, hanem csak mint testiekhez, mint akik még nem nőttek fel Krisztusban."

1Jn 2,27 "A tőle kapott kenet maradjon meg bennetek, és akkor nincs szükségetek rá, hogy bárki is tanítson benneteket, hiszen kenete megtanít benneteket mindenre, s ez igaz, nem hazugság. Aszerint, ahogy tanított benneteket, maradjatok benne."

2. Meditáció – elmélkedés

2.1. Tanítóhivatali vonal

2.1.1. Katolikus Egyház Katekizmusa

202. Maga Jézus is megerősíti, hogy Isten az „egyetlen Úr”, és őt „teljes szívből, teljes lélekből, minden érzéssel és minden erővel szeretni kell” (vö. Mk 12,29-30). Ugyanakkor megmutatja, hogy ő „az Úr” (vö. Mk 12,35-37). A keresztény hit sajátja, hogy vallja: „Jézus az Úr”. Ez nem ellentétes az egy Istenbe vetett hittel. A Szentlélekben, az „Úrban és éltetőben” hinni semmiféle megosztást nem okoz az egy Istenben:

„Szilárdan hisszük és őszintén valljuk, hogy csak egyetlen egy örök, mérhetetlen és változhatatlan, fölfoghatatlan, mindenható és kimondhatatlan, igaz Isten van, Atya, Fiú és Szentlélek: bár három személy, de egy lényeg, állag vagy egészen egyszerű természet.” (IV. Lateráni Zsinat 1. fejezet: De fide catholica: DS 800.)

AZ ATYA

I. „Az Atya és a Fiú és a Szentlélek nevében”

232. A keresztényeket „az Atya és a Fiú és a Szentlélek nevében” keresztelik meg (Mt 28,19). Előtte azonban a háromszoros „hiszek”-kel válaszolnak a kérdezőnek, aki megkérdezi őket, hogy hisznek-e az Atyában, a Fiúban és a Szentlélekben: „Az összes keresztények a Szentháromságban hisznek”. (Arles-i Szent Caesarius: Expositio vel traditio Symboli /sermo 9./: CCL 103, 47.)

233. A keresztényeket az Atya és a Fiú és a Szentlélek „névében” keresztelik meg, és nem az ő „neveikben” (vö. Vigilius: Professio fidei /552/: DS 415.), mert csak egy Isten van, a mindenható Atya és az ő egyetlen Fia és a Szentlélek: Szentháromság.

234. A Szentháromság misztériuma a keresztény hit és élet központi misztériuma. Isten misztériuma Önmagában a hit többi misztériumainak forrása, azokat megvilágosító világosság. „A hitigazságok hierarchájában” a legalapvetőbb és a leglényegesebb tanítás (vö. Sacra Congregatio pro Clericis: Directorium Catechisticum Generale 43). „Az üdvösség története nem más, mint azon utak és módok története, ahogyan az egy igaz Isten: az Atya, a Fiú és a Szentlélek kinyilatkoztatja magát az embereknek, és amikor a bűnnel elfordulnak tőle,

kiengesztelődik és magához öleli őket.” (Vö. Sacra Congregatio pro Clericis: Directorium Catechisticum Generale 47.)

235. Ebben a paragrafusban röviden bemutatjuk, hogyan történt a Szentháromság misztériumának kinyilatkoztatása (II), hogyan fogalmazta meg az Egyház tanítását e misztériumról (III), s az Atya hogyan valósította meg a Fiú és a Szentlélek isteni küldése által a teremtésre, a megváltásra és megszentelésre vonatkozó „jóságos tervét” (IV).

236. Az egyházatyák különbséget tettek a Theologia és az Oikonomia (üdvrend) között, az első fogalommal jelölik a Szentháromság Isten belső életének misztériumát, a másodikkal mindazt a művet, melyekkel kinyilatkoztatja magát, és közli életét. Az ökonómia föltárja számunkra a teológiát; és megfordítva, a teológia megvilágítja az egész ökonómiát. Isten művei föltárják nekünk belső lényegét, és viszont belső lényegének misztériuma teszi érthetővé összes művét. Hasonlóképpen van ez az emberi személyek között is: a személy megnyilvánul tetteiben, s minél inkább ismerünk egy személyt, annál inkább értjük a cselekedeteit.

237. A Szentháromság a szó szoros értelmében a hit misztériuma, egyike „az Istenben elrejtett titkoknak, melyeket, ha Isten ki nem nyilatkoztatja, nem ismerhettünk volna meg”. (I. Vatikáni Zsinat: Dei Filius dogmatikus konstitúció, 4: DS 3015.) Igaz, hogy Isten szentháromságos Létének nyomait teremtő művében és az ószövetségi kinyilatkoztatásában hátrahagyta. De Létének, mint Szentháromságnak bensősége Isten Fiának megtestesülése és a Szentlélek elküldése előtt a pusztá értelem s még Izrael hite számára is megközelíthetetlen misztérium maradt.

II. Istennek, mint Szentháromságnak kinyilatkoztatása

A FIÚ ÁLTAL KINYILATKOZTATOTT ATYA

238. Istennek, mint „atyának” megszólítását sok vallás ismeri. Az istenséget gyakran „az istenek és emberek atyjának” tekintik. Izrael Istent, mint a világ Teremtőjét Atyának nevezte (vö. MTörv 32,6; Mal 2,10). Isten még inkább atya a szövetség és a Törvény ajándéka folytán a népnek, melyről azt mondja: „Az én elsőszülött fiam Izrael” (Kiv 4,22). Izrael királya Atyjának is nevezik (vö. 2Sám 7,14). És egész különlegesen „Atyja a szegényeknek”, az árváknak és az özvegyeknek, akik az ő jóságos oltalma alatt állnak (vö. Zsolt 68,6).

239. Amikor a hit nyelve „Atyának” nevezi Istent, két fő szempontra utal: Isten mindenkinek eredete és fölöttük álló tekintély, ugyanakkor jóságos, és szeretettel gondoskodik minden gyermekéről. Istennek ez a szülői jósága az anyaság képével is kifejezést nyer (vö. Iz 66,13; Zsolt 131,2), mely inkább Isten immanenciájára, valamint Isten és teremtése közötti bensőséges kapcsolatra utal. Így a hit nyelve az ember szüleivel átélt tapasztalatából merít, akik bizonyos értelemben Isten első képviselői számára. De a tapasztalatok szerint az emberi szülők hibáktól sem mentesek, s így eltorzíthatják az atyaság és anyaság képét. Ezért emlékeztetni kell rá, hogy Isten fölötté áll az emberi nemek közötti különbségnek. Ő nem férfi, nem is nő; ő Isten. Fölötté áll az emberi atyaságnak és anyaságnak is (vö. Zsolt 27,10), jóllehet ezeknek eredete és mértéke (vö. Ef 3,14; Iz 49,15): senki sem Atya úgy, ahogyan Isten.

240. Jézus kinyilatkoztatta, hogy Isten korábban soha nem hallott értelemben „Atya”: nemcsak mint Teremtő, hanem örök Atya az ő egyszülött Fiával való kapcsolatban, aki csak Atyjával való kapcsolatában örök Fiú: „Senki sem ismeri a Fiút, csak az Atya, ahogy senki sem ismeri az Atyát, csak a Fiú, és az, akinek a Fiú őt ki akarja nyilatkoztatni” (Mt 11,27).

241. Ezért vallották az apostolok Jézust „Igének”, aki „kezdetben volt (...) Istennél, és Isten volt az Ige” (Jn 1,1), annak, aki „a láthatatlan Isten képmása” (Kol 1,15), „dicsőségének kisugárzása és lényegének képmása” (Zsid 1,3).

242. Utánuk az Egyház, követvén az apostoli Hagyományt, 325-ben a Niceai, I. egyetemes Zsinaton megvallotta, hogy a Fiú „egylényegű az Atyával” (Niceai hitvallás: DS 125.), azaz egy Isten ővele. A 381-ben összegyűlt Konstantinápolyi, II. egyetemes Zsinat a niceai hitvallásból a maga megfogalmazásában megtartotta e kifejezést, és megvallotta „Isten egyszülött Fiát, aki az Atyától született az idők kezdete előtt: Isten az Istentől, világosság a világosságtól, valóságos Isten a valóságos Istentől, született, de nem teremtmény, az Atyával egylényegű”. (Niceai-konstantinápolyi hitvallás: DS 150.)

A SZENTLÉLEKTŐL KINYILATKOZTATOTT ATYA ÉS FIÚ

243. Húsvétja előtt Jézus meghirdeti „egy másik Paraklétosz” (Védelmező), a Szentlélek elküldését. Ő már a teremtésben tevékenyen részt vett (vö. Ter 1,2), és „szólt a próféták szavával” (Niceai-konstantinápolyi hitvallás: DS 150). Mostantól kezdve a tanítványokkal marad és bennük lesz (vö. Jn 14,17), hogy tanítsa (vö. Jn

14,26) és „bevezesse őket a teljes igazságba” (Jn 16,13). Így azt a kinyilatkoztatást kaptuk, hogy a Szentlélek Jézussal és az Atyával együtt egy harmadik isteni Személy.

244. A Lélek örök eredése időbeli küldetésében tárul föl. A Szentlelket az apostolokhoz és az Egyházhoz mind az Atya küldi a Fiú nevében, mind a Fiú személyesen, miután visszatért az Atyához. (Vö. Jn 14,26; 15,26; 16,14) A Lélek személyének küldése Jézus megdicsőülése után (vö. Jn 7,39) teljesen föltárja a Szentháromság misztériumát.

245. A Szentlélekre vonatkozó apostoli hitet 381-ben a II. egyetemes Konstantinápolyi Zsinat így hirdette meg: „Hiszünk a Szentlélekben, az Úrban és éltetőben, aki az Atyától származik”. (Niceai-konstantinápolyi hitvallás: DS 150.) Ily módon az Egyház elismeri, hogy az Atya „a teljes istenség forrása és eredete”. (VI. Toledói Zsinat 638-ban: De Trinitate et de Filio Dei Redemptore incarnatio: DS 490.) A Szentlélek örök eredése nem független a Fiú örök eredésétől. „Hiszük, hogy a Szentlélek is, aki a Szentháromságban a harmadik személy, egy és egyenlő az Atyaistennel és a Fiúval, egylényegű és egy természetű; (...) nem csak az Atya Lelke, nem is csak a Fiúé, hanem egyszerre az Atya és a Fiú Lelke.” (XI. Toledói Zsinat 675-ben: Symbolum: DS 527.) Az Egyház Konstantinápolyi Zsinatának hitvallása vallja: „akit az Atyával és a Fiúval együtt imádunk és dicsőítünk”. (Niceai-konstantinápolyi hitvallás: DS 150.)

246. A hitvallás latin hagyománya vallja, hogy a Lélek „a Patre Filioque”, ’az Atyától és a Fiútól’ származik. A firenzei zsinat 1438-ban kifejti: „A Szentlélek (...) lényegét és magától való létét az Atyától és a Fiútól együtt birtokolja, és mindkettőtől öröktől fogva mint egy princípiumból és egy leheléssel származik (...). És mivel mindazt, ami az Atyáé, az Atya a nemzéssel odaadta egyszülött Fiának, kivéve az atyaságot, azt is, hogy a Szentlélek a Fiútól származik, a Fiú öröktől birtokolja az Atyától, akitől (a Fiú) öröktől fogva született.” (Firenzei Zsinat: Decretum pro Graecis: DS 1300-1301.)

247. A Filioque kifejezés a 381. évi Konstantinápolyi Zsinat hitvallásában nem fordul elő. De Szent Leó pápa ősi latin és alexandriai hagyományt követve már 447-ben dogmatikailag vallotta (vö. Nagy Szent Leó: Epistula Quam laudabiliter: DS 284.), még mielőtt Róma a Kalkedoni Zsinaton 451-ben a 381. évi hitvallást megismerte és elfogadta volna. E formula használatát a latin liturgiában fokozatosan (a 8. és a 11. század között) fogadták be a Hitvallásba. Az a tény azonban, hogy a latin liturgia a nicea-konstantinápolyi hitvallásba bevezette a Filioque kifejezést, az ortodox egyházakkal mind a mai napig nézeteltérést okoz.

248. A keleti hagyomány az Atyának elsősorban azt a sajátosságát emeli ki, hogy első eredet a Lélekkel kapcsolatban; amikor a Lelket úgy vallja meg, mint aki „az Atyától származik” (Jn 15,26), azt állítja, hogy az Atyától a Fiú által származik. (II. Vatikáni Zsinat: Ad gentes határozat, 2.) A nyugati hagyomány elsősorban az Atya és a Fiú közötti egylényegű közösséget állítja, amikor azt mondja, hogy a Lélek az Atyától és a Fiútól (Filioque) származik. E hagyomány „megengedett módon és az értelemnek megfelelően” (Firenzei Zsinat 1439-ben: Decretum pro Graecis: DS 1302.) állítja ezt, mert az isteni személyek örök rendje az egylényegű közösségben úgy foglalja magában az Atyát, mint „principium nélküli principium”, ’kezdet nélküli kezdő’ (Firenzei Zsinat 1442-ben: Decretum pro Iacobitis: DS 1331.), a Lélek első eredete, de úgy is, mint az egyszülött Fiú Atyját, aki vele együtt egyetlen principium, melyből „mint egy principiumból” (II. Lyoni Zsinat 1274-ben: Constitutio de Summa Trinitate et fide catholica: DS 850.) származik a Lélek. Ez a megengedett komplementaritás, ha csak el nem túlozzák, a meghirdetett misztérium valóságába vetett hit azonosságát nem érinti.

III. A Szentháromság a hit tanításában

A SZENTHÁROMSÁG DOGMÁJÁNAK MEGFOGALMAZÁSA

249. A Szentháromság kinyilatkoztatott igazsága - elsősorban a keresztség révén - kezdettől fogva az Egyház élő hitének alapja. Kifejezést nyer a keresztségi hitvallás hitszabályában, mely az Egyház igehirdetésében, katekézisében és imádságában fogalmazódott meg. Ilyen formulákat találunk már az apostolok írásaiban, mint például az Eucharisztia ünneplésébe átvett köszöntés: „A mi Urunk Jézus Krisztus kegyelme, az Atya Isten szeretete és a Szentlélek közössége legyen mindnyájatokkal” (2Kor 13,13 vö. 1Kor 12,4-6; Ef 4,4-6).

250. Az első évszázadokban az Egyház törekedett arra, hogy szentháromságos hitét pontosabban megfogalmazza, részben azért, hogy a hit megértését elmélyítse, részben, hogy a torzító tévedésektől megvédje. Ez volt az első zsinatok műve, melyet az egyházatyák teológiai munkája alapozott meg és a keresztény nép hitérzéke támogatott.

251. A Szentháromság dogmájának megfogalmazásához az Egyháznak a filozófiából merített fogalmak - substantia, persona/hüposztasisz, relatio - segítségével saját terminológiát kellett kifejlesztenie. Ezáltal nem rendelte alá a hitet emberi bölcsességnek, hanem ezeknek a fogalmaknak új, korábban ismeretlen értelmet

adott, hogy alkalmasak legyenek a kimondhatatlan misztérium kifejezésére, mely „végtelenül fölülmúl mindent, amit mi emberi módon megértünk”. (VI. Pál pápa: Sollemnis Professio fidei, 9: AAS 60 /1968/, 437.)

252. Az Egyház a „substantia” szót (amit néha „essentia” vagy „natura” szóval is fordítanak) az isteni Lét jelölésére használja a maga egységében; a „persona” vagy „hüposztaszisz” szót az Atya, a Fiú és a Szentlélek jelölésére használja, egymásközi valós különbségeik kifejezésére; a „relatio” szót annak kifejezésére használja, hogy a személyek különbözősége kölcsönös kapcsolataikban áll.

A SZENTHÁROMSÁG DOGMÁJA

253. *A Szentháromság egy.* Mi nem három istent vallunk, hanem egy Istent három személyben: „egylényegű Háromságot”. (II. Konstantinápolyi Zsinat 553-ban: Anathematismi de tribus Capitulis 1: DS 421.) Az isteni személyek nem osztják meg egymás között az egyetlen istenséget, hanem mindegyik teljes egészében Isten: „Az Atya egészében az, ami a Fiú, a Fiú egészében az, ami az Atya, az Atya és a Fiú egészében az, ami a Szentlélek: azaz egyetlen Isten a természetet illetően”. (XI. Toledói Zsinat 675-ben: Symbolum: DS 530.) „A három Személy bármelyike az a valóság, tudniillik isteni substantia, essentia, vagyis natura.” (IV. Lateráni Zsinat 1215-ben: 2. fejezet: De errore abbatis Joachim: DS 804.)

254. *Az isteni személyek valóságosan különböznek egymástól.* „Tiszteljük és megvalljuk az egy Istent, nem úgy, mintha magányos lenne.” (Fides Damasi: DS 71.) Az „Atya”, a „Fiú” és a „Szentlélek” nem egyszerűen az isteni „Lét” módozatainak nevei, mert valóságosan különböznek egymástól: „Az Atya nem ugyanaz, mint a Fiú, sem a Fiú nem ugyanaz, mint az Atya, sem a Szentlélek nem ugyanaz, mint az Atya vagy a Fiú.” (XI. Toledói Zsinat 675-ben: Symbolum: DS 530.) Eredési relációik által különböznek egymástól: „Az Atya az, aki nemz, a Fiú az, aki születik, a Szentlélek az, aki származik”. (IV. Lateráni Zsinat 1215-ben: 2. fejezet: De errore abbatis Joachim: DS 804.) *Az isteni Egység Háromság.*

255. *A három isteni személy vonatkozásban (relatio) van egymással.* Az isteni személyek közötti valóságos különbség, mivelhogy ez nem osztja meg az isteni egységet, kizárólag azokban a vonatkozásokban van, amelyek az egyik személynek a másik kettőhöz való viszonyát adják. „A személyek vonatkozást kifejező neveiben az Atya vonatkozásban van a Fiúval, a Fiú az Atyával, a Szentlélek mindkettővel; amikor erről a három személyről beszélünk, a vonatkozásokra vagyunk tekintettel,

ugyanakkor egy természetben vagy lényegben hiszünk.” (XI. Toledói Zsinat 675-ben: Symbolum: DS 528.) Köztük tehát „minden (...) egy, ahol a relatio szembenállása nincs jelen”. (Firenzei Zsinat 1442-ben: Decretum pro Iacobitis: DS 1330.) „Ezen egység folytán az Atya egészen a Fiúban és egészen a Szentlélekben van; a Fiú egészen az Atyában és egészen a Szentlélekben van; a Szentlélek egészen az Atyában és egészen a Fiúban van.” (Firenzei Zsinat 1442-ben: Decretum pro Iacobitis: DS 1331.)

256. Nazianzi Szent Gergely, akit „teológusnak” is neveznek, a konstantinápolyi katekumenoknak a szentháromságos hit ezen összefoglalását adja:

„Mindenekelőtt kérek, őrizd a jó letéteményt, amelynek élek és amelyért harcolok, mely bárcsak ez életből távozóban kísérne engem, mellyel az élet minden nehézségét elviselem, és minden gyönyörűséget megvetek és semminek tartok; a hitet, mondom, és a hitvallást az Atyában, a Fiúban és a Szentlélekben. Ezt bízom rád a mai napon, amikor elmerítelek a tisztító vízben, és a magasba emellek. Egész életed kísérőjéül és oltalmazójául adom neked az egy Istenséget és hatalmat, mely a Háromban együtt van, és a Három különbözőt magában foglalja, mely nem különbözik bennük sem állagban vagy természetben, sem alá- vagy fölérendeltség nem növeli vagy csökkenti (...); a Három végtelen végtelen egységét [adom neked], a Három egyformán Istent, ha külön-külön nézzük (...) ismét Háromságos Istent, ha együtt gondoljuk (...). Alig kezdek gondolkodni az Egyről, azonnal körülragyog a Háromság. Alig kezdem megkülönböztetni a Hármat, visszajutok az Egyhez.” (Nazianzi Szent Gergely: Oratio 40, 41: SC 358, 292-294 /PG 36, 417/)

IV. Az isteni művekről és a szentháromságos küldésekről

257. „Ó fény, boldog Háromság és fenséges Egység!” (A 2. és 4. hét vasárnapjának 2. vesperás O lux beata Trinitas himnusza: Liturgia Horarum, 3. köt. 684, 931; 4. köt. 632, 879.) Isten örök boldogság, halhatatlan élet, el nem halványuló fény. Isten a Szeretet: Atya, Fiú és Szentlélek. Isten szabad akaratból közölni akarja boldog életének dicsőségét. Ez az ő „jóságos terve” (Ef 1,9), melyet szeretett Fiában már a világ teremtése előtt eltervezett. „Eleve arra rendelt minket, hogy Jézus Krisztus által fiai legyünk” (Ef 1,4-5), azaz hogy „Fiának képmását öltjük magunkra” (Róm 8,29), a „fogadott fiúság Lelkének” kegyelméből (Róm 8,15). Ez a terv „kegyelem, melyet örök idők óta nekünk ajándékozott” (2Tim 1,9-10), és közvetlenül a szentháromságos szeretetből fakad. Ez bontakozik ki a teremtés művében, az egész üdvtörténetben a

bűnbeesés után, a Fiú és a Szentlélek küldésében, melyeket az Egyház küldetése folytat. (Vö. II. Vatikáni Zsinat: Ad gentes határozat 2-9.)

258. Az egész isteni üdvrend a három isteni személy közös műve. Miként a Szentháromságnak egy és ugyanazon természete van, úgy a tevékenysége is egy és ugyanaz. (II. Konstantinápolyi Zsinat 553-ban: Anathematismi de tribus Capitulis 1: DS 421.) „Az Atya és a Fiú és a Szentlélek a teremtésnek nem három, hanem egy princípiuma”. (Firenzei Zsinat 1442-ben: Decretum pro Iacobitis: DS 1331.) És mégis mindegyik isteni Személy a közös művet személyes sajátosságainak megfelelően végzi. Az Újszövetséghez (vö. 1Kor 8.6)_kapcsolódva vallja az Egyház: „Egy az Isten és Atya, akitől minden, egy az Úr Jézus Krisztus, aki által minden, és egy a Szentlélek, akiben minden van”. (II. Konstantinápolyi Zsinat 553-ban: Anathematismi de tribus Capitulis 1: DS 421.)_Főként a megtestesülés és a Szentlélek kiárasztásának isteni küldései mutatják meg az isteni személyek sajátosságait.

259. Az egész isteni üdvrend, mint egyszerre közös és személyes mű, megismerteti az isteni személyek sajátosságait és egyetlen természetüket. Ezért az egész keresztény életközösségben van mindegyik isteni Személlyel, anélkül, hogy bármilyen formában megosztaná őket. Aki az Atyát dicsőíti, azt a Fiú által a Szentlélekben teszi; aki Krisztust követi, azért teszi, mert az Atya vonzza (vö. Jn 6,44) és a Szentlélek készíti (vö. Róm 8,14).

260. Az egész isteni üdvrend végső célja az, hogy a teremtmények belépjenek a boldog Háromság tökéletes egységébe. (Vö. Jn 17,21-23) De már most arra vagyunk hivatva, hogy a Szentháromság lakóhelye legyünk. Az Úr mondja: „Aki szeret engem, megtartja szavamat, és Atyám is szeretni fogja őt, elmegyünk Hozzá és lakást veszünk nála” (Jn 14,23).

„Ó Istenem, imádott Szentháromság, segíts, hogy teljesen megfeledkezzem magamról, azért, hogy Benned mozdulatlan és nyugodt legyek, mintha a lelkem már az örökkévalóságban lenne; semmi ne zavarhassa meg a békémet, semmi ki ne vonjon Belőled, én Változatlanom, hanem minden pillanat vigyen beljebb misztériumaid mélységébe! Békéltess meg a lelkemet; alakítsd át mennyországoddá, kedves lakóhelyeddé és nyughelyeddé. Bárcsak soha magadra ne hagynálak, magam is mindig Veled lennék egész valómmal virrasztván hitemben, imádva Téged, egészen átadva magam a te teremtő tevékenységednek.” (Szentháromságról nevezett Boldog Erzsébet: *Élévation à la Trinité: Ecrits spirituels* 50. Kiad. M. M. Philipon. Párizs, 1949, 80.)

684. A Szentlélek az első a maga kegyelmével hitünk ébresztésében és abban az új életben, amely nem más, mint megismerni az egyedüli Atyát, és akit ő küldött, Jézus Krisztust. (Vö. Jn 17,3) De ő az utolsó a Szentháromság személyeinek kinyilatkoztatásában. Nazianzi Szent Gergely, a „Teológus” ezt a kibontakozást az isteni „közös leereszkedés” pedagógiája által magyarázza:

„Az Ószövetség az Atyát nyíltan hirdette, a Fiút homályosabban. Az Újszövetség világosan megmutatja nekünk a Fiút, és a Szentlélek istenségét bizonyos értelemben homályosan. Most pedig maga a Lélek velünk van és nyíltabban mutatja meg magát. Ugyanis nem volt biztonságos nyíltan hirdetni a Fiút akkor, amikor az Atya istenségét még nem vallották: sem a Szentlelket - hogy úgy mondjam - súlyosabb teherként ránk helyezni, amikor a Fiú istenségét még nem ismertük: (...) tanácsosabb volt az, hogy fokozatosan (...), hallgatagon fölfelé haladva és „világosságból világosságba” jutva ragyogjon ránk a Szentháromság világossága.” (Nazianzi Szent Gergely: Oratio, 31, /Theologica, 5/, 26: SC 250, 326 /PG 36, 161-164/)

732. Pünkösd napján a Szentháromság teljesen ki lett nyilatkoztatva. E naptól kezdve a Krisztus által hirdetett Ország megnyílik azoknak, akik benne hisznek: a test alázatában és a hitben már részesednek a Szentháromság közösségében. A Szentlélek a maga szüntelen eljövetele által vezeti be a világot „a végső időkbe”, az Egyház idejébe, az Országba, amely már örökségként a birtokunkban van, de még nem teljeseedett be:

Láttuk az igaz Világosságot, megkaptuk az égi Lelket, megtaláltuk az igaz hitet: imadjuk az oszthatatlan Háromságot, mert ő üdvözített minket. (Bizánci zsoltos, pünkösti vecsernye, 4. sztichira: Pentékosztarion, Róma, 1884, 390.)

2.1.2. Pápai gondolatok

Szent II. János Pál pápa: *Redemptor hominis*

Jn 16,13

2. Az új pápa első szavai

Krisztushoz, lelkünk Megváltójához fordult szívünk és elménk az elmúlt év október 16-án, amikor a kánoni választás megtörténte után elhangzott felénk a kérdés: „Elfogadod-e?” Akkor azt feleltük: „A Krisztus iránti hit engedelmisségével, az Egyház és Krisztus Anyja iránti bizalommal a sok nehézség ellenére a feladatot elvállalom!”

Azt akarjuk, hogy e válaszunkról most minden megkülönböztetés nélkül mindenki tudomást szerezzen; így akarjuk kifejezni, hogy szolgálatunk – mely a Péter utódává és Róma püspökévé választás elfogadása után különleges kötelességünk lett – a Megtestesülés elsődleges és alapvető igazságához kapcsolódik.

Ugyanazokat a neveket vettük föl, melyeket szeretett Elődünk, I. János Pál pápa választott magának. Amikor 1978. augusztus 26-án a Bíborosi Kollégium előtt ő kijelentette, hogy a János Pál nevet választja – ilyen kettős névnek a római pápák történetében nincs előzménye –, ebben a tényben az új pápaság áldásainak előjelét láttuk. Mivel azonban az ő pápai szolgálata alig 30 napig tartott, a mi feladatunk nemcsak az, hogy folytassuk az ő pápaságát, hanem mint ő, mi is előlről akarjuk kezdeni. Ezt erősíti meg az a kettős név, melyet magunknak adtunk.

Főtisztelendő Elődünk példája szerint a János Pál nevet viselve, miként ő, jelezni akarjuk a szeretetet, amellyel XXIII. János és VI. Pál pápa által az Egyházra hagyott örökségbe lépünk, s szeretnénk kifejezni, hogy mi magunk is készek vagyunk Isten segítségével ezt az örökséget tovább művelni és gyarapítani.

A kettős név és e két pápaság révén kapcsolódunk az Apostoli Szentszék egyetemes hagyományához és összes elődünkhöz, akik e 20. században, s a korábbiakban előttünk jártak, és az időben visszatekintve – figyelembe véve a különböző korok sajátosságait – arra a feladatra és szolgálatra hivatkozunk, mely Péter székének az Egyházban egészen egyedülálló helyet határozott meg. XXIII. János és VI. Pál pápa olyan állomást jelentenek a pápaság történetében, amely küszöb jelleggel bír, és innen akarunk I. János Pál pápával együtt elindulni a jövő felé; ezen az úton

határtalan bizalom, és a Krisztustól megígért és Egyházának elküldött Szentlélek iránti engedelmesség fog vezérelni minket. Krisztus ugyanis közvetlenül a szenvedése előtt megmondta apostolainak: „Jobb nektek, ha én elmegyek, mert ha nem megyek el, a Vigasztaló nem jön el hozzátok. Ha azonban elmegyek, elküldöm őt nektek”¹ „Ha eljön a Vigasztaló, akit az Atyától küldök, az Igazság Lelke, aki az Atyától származik, ő majd tanúságot tesz rólam. Tegyetek ti is tanúságot rólam, hiszen kezdettől fogva velem vagytok”² „Amikor eljön az Igazság Lelke, ő majd elvezet benneteket a teljes igazságra. Nem magától fog beszélni, hanem azt mondja el, amit hall, és a jövődőt fogja hirdetni nektek”³

vö. Jn 16,13

9. A megváltás misztériumának isteni vonásai

Újra látván a Zsinat tanításának ezt a csodálatos részét, egy pillanatra sem feledkezünk meg arról, hogy Jézus Krisztus, az élő Isten Fia engeszteléssé lett értünk az Atyánál⁴ Ő, és egyedül Ő engesztelte meg az Atya örök szeretetét. Tudniillik azt az atyaságot, mely kezdettől fogva megmutatkozott a világ teremtésében, abban, hogy a teremtés egész gazdagságát rábízta az emberre, amikor az embert „kevéssette kisebbé az angyaloknál”⁵, „saját képére és hasonlatosságára” teremtette⁶. Krisztus megengesztelte Istennek azt az atyaságot és szeretetét, melyet az ember visszautasított, megszegve az első szövetséget⁷ és minden következő szövetséget is, melyeket Isten többször is följánlott az embereknek⁸ A világ megváltása – a szeretetnek az a félelmetes misztériuma, melyben megújul a teremtés⁹ – legbensőbb természete szerint az igazság teljessége az emberi szívben: az Egyszülött Fiú szívében, és általa válik lehetségessé mindazok szívének megigazulása, akik az Egyszülöttben öröktől fogva arra lettek rendelve, hogy Isten fiaivá váljanak, és

¹ Jn 16,7

² Jn 15,26

³ Jn 16,13

⁴ Róm 5,11; Kol 1,20

⁵ Zsolt 8,6

⁶ Ter 1,26

⁷ Ter 3,6-13

⁸ vö. a szentmise IV. kánonja.

⁹ vö. GS 37; LG 48.

meghívást kapjanak a kegyelemre és a szeretetre¹⁰. Az a Kálvárián föllállított kereszt, melyen az ember Krisztus Jézus – Szűz Mária édes fia, a Názáreti Józsefnek pedig fogadott fia – „elhagyja” ezt a világot, Isten örök atyaságának egy újabb bizonyosága. Mert Isten Krisztusban újra közeledik az emberi nemhez, minden egyes emberhez, kiárasztva rájuk az igazság háromszor szent Lelkét¹¹.

Az Atya e kinyilatkoztatása és a Szentlélek kiárasztása által

– melyek eltörölhetetlen pecsétet nyomnak a Megváltás misztériumába – nyer magyarázatot a Kereszt és Krisztus halálának teljes jelentése. A teremtő Isten megváltó Istenként mutatkozik meg, olyan Istenként, aki „hűséges”¹², tudniillik hűséges az ember és a világ iránti szeretetéhez, melyet már a teremtés napján kinyilvánított. E szeretet nem riad vissza semmitől, amit az igazságosság követel. Isten ezért a Fiát, „aki bűnt nem ismert, értünk bűnné tette”¹³. Ha pedig „bűnné tette” Őt, aki teljesen mentes volt a bűntől, azért tette, hogy megmutassa a minden teremtett dolognál nagyobb szeretetet, amely Ő maga, mert „szeretet az Isten”¹⁴. De a szeretet mindenképp előbb nagyobb, mint a bűn, mint a teremtmény gyöngesége és esendősége¹⁵, erősebb a halálnál; mindig kész arra, hogy fölemeljen, felejtse, elébe menjen a tékozló fiúnak¹⁶, hogy megvalósítsa „Isten fiainak megnyilvánulását”¹⁷, akik „az eljövendő dicsőségre” kaptak meghívást¹⁸. A szeretetnek e megnyilvánulását irgalomnak is nevezzük¹⁹; s e szeretet és irgalom megmutatása az emberi történelemben ezt a formát és nevet kapta: Jézus Krisztus.

Jn 16,13

22. Anyánk, akiben remélünk

Pápaságunk kezdetén szívünkkel és gondolatainkkal az ember Megváltója felé fordulva akarunk belépni és részt venni az Egyház életében. Ha ugyanis az Egyháznak saját élete van, csak azért van, mert Krisztustól kapja, aki mindig csak egyet akar: hogy életünk legyen és egyre bőségesebben legyen²⁰. Az életnek az a

¹⁰ vö. Róm 8,29; Ef 1,8

¹¹ vö. Jn 16,13

¹² vö. 1Tessz 5,24

¹³ 2Kor 5,25; vö. Gal 3,13

¹⁴ 1Jn 4,8.16

¹⁵ vö. Róm 8,20

¹⁶ vö. Lk 15,11-32

¹⁷ Róm 8,19

¹⁸ vö. Róm 8,18

¹⁹ vö. STh. III,46,1,3.

²⁰ Jn 10,10

teljessége, amely Benne lakozik, javára van az embernek. Ezért az Egyház, mivel részese a Megváltás misztériuma egész gazdagságának, az élő emberek Egyháza, akik azért elevenek, mert belülről az „igazság Lelke”²¹ élteti őket, s mert a szeretet, melyet a Szentlélek a szívükbe áraszt²², bennük van. Az Egyház mindenfajta – apostoli, lelkipásztori, papi vagy püspöki – szolgálatának célja, hogy a Megváltás misztériumának e dinamikus kötelékét minden ember felé megőrizze.

Ha ennek a szolgálatnak tudatában vagyunk, jobban meg tudjuk érteni, mit jelent, hogy az Egyház anya²³, s mit jelent, hogy az Egyháznak mindig, különösen a mi korunkban, anyára van szüksége. Különleges hálával tartozunk a II. Vatikáni Zsinat atyáinak azért, hogy a Lumen Gentium konstitúció bőséges mariológiai tanításával ezt az igazságot kimondták²⁴. S mivel VI. Pál pápa e tanítást folytatva Krisztus Anyját az „Egyház Anyjának” is nevezte, és ez az elnevezés nagy visszahangra talált, engedtessek meg nekünk, az ő méltatlan utódának is, hogy e pápaságunk nyitányát jelentő megfontolásaink befejezéseként Máriához, mint az Egyház Anyjához forduljunk.

Mária Anyja az Egyháznak, mert miután az Örök Atya titokzatos módon kiválasztotta őt, a Szentlélek Szeretetének erejéből emberi életet adott Isten Fiának, „akiért és aki által minden lett”²⁵, és akitől Isten egész népe kiválasztottságának kegyelmét és méltóságát nyerte. Az ő Fia kifejezetten bővíteni akarta anyjának anyaságát – mégpedig úgy, hogy minden lélek és szív könnyen hozzá találjon –, amikor a szeretett tanítványt önmaga helyett a fiául adta a keresztről²⁶. A Szentlélek sugallta Máriának, hogy Urunk mennybemenetele után maradjon az utolsó vacsora termében, és imádkozva várja az apostolokkal együtt a pünkösdi napját, melyen az Egyház látható módon is megszületett, kilépve az addigi rejtettségből a napvilágra²⁷. Ettől kezdve az összes tanítványnemzedék, és mindazok, akik hiszik és szeretik Krisztust – miként János apostol tette –, lélekben házukba fogadták ezt az anyát²⁸, aki ily módon a kezdettől, azaz az Angyali Üdvözlés pillanatától kezdve, beleszövődött az üdvösség történetébe és az Egyház küldetésébe. Mi magunk is mindnyájan, akik a mai tanítványnemzedék vagyunk, különösen hozzá szeretnénk

²¹ Jn 16,13

²² vö. Róm 5,6

²³ LG 63-64

²⁴ vö. uo. 7. f.

²⁵ Zsid 2,10

²⁶ vö. Jn 19,26

²⁷ vö. ApCsel 1,14

²⁸ vö. Jn 19,27

tartozni. Úgy tesszük ezt, hogy teljesen ragaszkodunk az ősi hagyományhoz, s ugyanakkor teljes tisztelettel és szeretettel vagyunk az összes keresztény közösség minden tagja iránt.

Ezt pedig mélységes hittől, reménytől és szeretettől indítva tesszük. Ha ugyanis az Egyház és az emberiség történelmének e nehéz és felelősségteljes órájában különös szükségét érezzük annak, hogy Krisztushoz forduljunk – aki a Megváltás misztériumának erejében ura Egyházának és ura az emberi történelemnek is – hisszük, hogy senki más nem tud úgy bevezetni minket e misztérium isteni és emberi dimenziójába, mint Mária. Isten ugyanis senki mást nem vezetett be úgy e misztériumba, mint Máriát. Ebben áll az istenanyaság kegyelmének egyedülálló volta. Ennek az anyaságnak nemcsak a *méltósága* egyedülálló és megismételhetetlen az emberi nem történelmében, hanem egyedülálló mélysége és tevékenységi köre tekintetében Mária *részvétele* is – éppen istenanyasága révén – abban az isteni tervben, mely az embert a Megváltás misztériuma által üdvözíti.

Ez a misztérium, ha szabad így mondanunk, a Názáreti Szűz szíve alatt vált valósággá, amikor kimondta „igen”-jét. E perctől kezdve az ő szűzi és anyai szíve a Szentlélek különleges segítségével Fiának dolgában jár, és elébe siet mindazoknak, akiket Krisztus kimondhatatlan szeretetében magához ölelt és szüntelenül magához ölel. Ezért e szív anyaságának is kimeríthetetlennek kell lennie. Ennek az anyai szeretetnek – mely meghatározza Isten Anyjának helyét a megváltás misztériumában és az Egyház életében – jellegzetessége abban fejeződik ki, hogy nagyon közel van az emberhez és minden viszontagságához. Ebben áll az Anya misztériuma. Az Egyház pedig, mely különleges szeretettel és reménykedve tekint Máriára, napról napra bővebben akar e misztériumban részesedni, mert benne ismeri föl a maga mindennapi életének útját is, amely út minden egyes ember.

Az Örök Atya szeretete, mely az emberiség történelmében a Fiú által nyilvánult meg, akit az Atya nekünk adott, hogy „mindenki, aki benne hisz, el ne vesszen, hanem örökké éljen”²⁹, ezen az anyán keresztül közeledik felénk, és ily módon e szeretetnek minden ember számára érthető és elfogadható jelét kapjuk. Ebből következően Máriának az Egyház mindennapi életének minden útján ott kell lennie. És anyai jelenléte által bizonyos az Egyház abban, hogy valóban Mesterének és Urának életét éli, s hogy a Megváltás misztériumának teljességéből él. Ugyanez az Egyház, melynek gyökerei a mai emberiség életébe nyúlnak, afelől is bizonyos és szinte

²⁹ Jn 3,16

tapasztalja, hogy közel van az emberhez, minden emberhez, s hogy az „ő”, az ember Egyháza, Isten népének Egyháza.

Áttekintvén ezeket a feladatokat, melyek az Egyház útjait építőkre hárulnak – azokra az utakra gondolunk, amelyeket VI. Pál pápaságának első enciklikájában világosan kijelölt –, tudatában az útközben fölmerülő vagy fölhalmozódó nehézségeknek, még inkább érezzük a szükségét, hogy a lehető legszorosabban Krisztushoz kapcsolódjunk. Lelkünkben visszhangzanak az Úr szavai: „Nálam nélkül nem tehetek semmit!”³⁰ Nemcsak szükségét érezzük, hanem feltétlen parancsnak is tudjuk, hogy az Egyháznak szüntelenül és nagyon buzgón kell imádkoznia. Mert csak az imádság képes megóvni minket attól, hogy a ránk háruló feladatok és nehézségek ne krízist okozzanak, hanem alkalmul és szinte alapul szolgáljanak ahhoz, hogy egyre érettebbek legyünk Isten népének az ígéret földje felé vezető zarándokútján a történelemnek ebben a második évezred vége felé közeledő szakaszában.

Midőn pontot teszünk elmélkedéseink végére és alázattal imádságra sürgetünk mindenkit, azt akarjuk, hogy állhatatosak legyetek Máriával, Jézus Anyjával együtt, amint vele együtt állhatatosságban imádkoztak az Apostolok és a tanítványok az utolsó vacsora termében, Jeruzsálemben az Úr mennybemenetele után³¹. Különösen is kérjük Máriát, az Egyház égi Anyját, hogy ebben az imádságban, melyet az emberiség új Adventjében végzünk, maradjon velünk, akik az Egyházat, az ő egyszülött Fiúnak titokzatos testét alkotjuk. Bízunk benne, hogy ennek az imának erejéből elnyerjük a ránk is kiáradó Szentlelket³², és így tanúi lehetünk Krisztusnak „egészen a föld végső határáig”³³, mint az apostolok, akik pünkösdkor indultak el az utolsó vacsora terméből.

Szent II. János Pál pápa: *Dominum et vivificantem*

Jn 16,12

6. Ez abból a szoros kapcsolatból is kitűnik, amely a tartalom és a cél, valamint az említett üzenet és ígéret között áll fenn, amint az a reá következő János-szövegben olvasható: „Még sok mondanivalóm volna, de nem vagytok hozzá elég erősek. Hanem amikor eljön az Igazság Lelke, ő majd elvezet benneteket a teljes igazságra. Nem

³⁰ Jn 15,5

³¹ vö. ApCsel 1,13-14

³² Lk 24,29

³³ ApCsel 1,8

magától fog beszélni, hanem azt mondja el, amit hall, és a jövődőt fogja hirdetni nektek.”³⁴

Előző szavaiban Jézus a Közbenjárót, az Igazság Lelkét úgy említette, mint aki „tanítani és „emlékeztetni” fog, aki mellette „tanúskodik”; most azt mondja: „Ő elvezet benneteket a teljes igazságra”. Ez a kijelentés: „elvezet benneteket a teljes igazságra” – amennyiben arra vonatkozik, amit az apostolok „most nem tudnának elviselni” –, szükségszerűen kapcsolódik Jézus önkiüresítéséhez, azaz szenvedésével és kereszthalálával, amely már a küszöbön volt, amikor ezeket mondotta.

De később kitűnik, hogy ez az „elvezetés a teljes igazságra” nem csupán a „scandalum crucis”-ra, „a kereszt botrányára” szorítkozik, hanem kiterjed mindenre, amit Krisztus „tett és tanított”.³⁵ Az egész *Krisztus-misztérium* megköveteli a hitet, mert ez vezeti be az embert alkalmas módon a kinyilatkoztatott misztériumok valóságába. „A bevezetés a teljes igazságba” a hitben és a hit segítségével valósul meg: ez az Igazság Lelkének műve és az emberben kifejtett hatásának gyümölcse. Így a Szentlélek az emberek legfőbb tanítója, az emberi szellem világossága. Ez elsősorban az apostolokra vonatkozik, a szemtanúkra, akiknek minden ember számára hirdetniük kell, amit Krisztus „tett és tanított”: elsősorban kereszthalálát és feltámadását. Ha nagyobb távlatban nézzük, vonatkozik ez a Mester tanítványainak és híveinek minden nemzedékére, hiszen nekik kell hittel *elfogadniuk* Isten misztériumát, amely az emberi történelemben munkálkodik, és nyíltan *megvallani* azt a kinyilatkoztatott titkot, mely ennek a történetnek végérvényes értelmét feltárja.

Jn 16,14; Jn 16,15

7. Tehát az üdvrendben a Szentlélek és Krisztus között szoros kapcsolat van, ezért működik a Lélek az emberiség történetében, mint „másik Vigasztaló”. Az evangélium örömhíre, amelyet a Názáreti Jézus hirdetett, az ő munkálkodása révén folyamatosan jut el másokhoz és terjed a világban. A Vigasztaló Szentlélek, aki a Megváltó földi jelenlétét és üdvözítő művét megszakítás nélkül folytatja az Egyház misztériumában és tevékenységében, amint azt Szent János szavai kifejezik: „Ő (ti. a Szentlélek) *megdicsőít engem, mert az enyémről kapja, amit majd hirdet nektek*”.³⁶ Ezek a szavak ismét megerősítik mindazt, ami már az előzőekben elhangzott: „tanít”... „emlékeztet” ... „tanúskodik”. A teljes és abszolút kinyilatkoztatás, amelyet Isten önmagáról adott, amely Krisztusban beteljesedett, és amelyről az apostolok

³⁴ Jn 16,12

³⁵ ApCsel 1,1

³⁶ Jn 16,14

prédikációikban tanúbizonyságot tettek, állandóan jelen van az Egyházban a láthatatlan Vigasztalónak, az igazság Lelkének közreműködésével. A Szentlélek missziója szoros kapcsolatban van Krisztus küldetésével. Ebből merít – és a megváltás gyümölcseit az emberiség és a világ történetében továbbadja és megerősíti. Ezt fejezi ki a „kapja” kifejezés: „az enyémből kapja, amit majd hirdet nektek”. Jézus a „kapja” szót hangsúlyozva világosan kiemeli a „forrás” isteni és szentháromsági egységét: „Minden, ami az Atyáé, az enyém is. Azért mondtam, hogy az enyémből kapja, amit majd hirdet nektek.”³⁷ Azáltal hogy az „enyémből” merít, egyúttal abból merít, „ami az Atyáé”.

A „kapja-merít” kifejezések fényénél jobban megérthetjük azokat a jelentős szavakat, amelyeket húsvét előtt, az utolsó vacsora termében Krisztus mondott a Szentlélekről: „Jobb nektek, ha elmegyek, mert ha nem megyek el, akkor nem jön el hozzátok a Vigasztaló. *Ha azonban elmegyek, akkor elküldöm.* Amikor eljön, meggyógyítja a világot a bűnről, az igazságról és az ítéletről.”³⁸ Ezekre a szavakra még külön is vissza kell térnünk.

Jn 16,14

11. Krisztus búcsúbeszéde az utolsó vacsorán különös módon a Szentléleknek erre az „ajándékozására” és „önajándékozására” vonatkozik. Szent János evangéliumának ebben a részében feltárul az üdvösség misztériumának legmélyebb elgondolása, amely Isten örök üdvözítő tervéhez tartozik, és ez szinte kiáradása az Atya, a Fiú és a Szentlélek közösségének. Ez az örök elgondolás elvezet a Szentháromság titkától Jézus Krisztus világot megváltó misztériumához. *A megváltás, amelyet a Fiú befejezett* az ember evilági történetét tekintve – befejezett a kereszthalál és feltámadás általi „elmeneteléssel” – , teljes üdvözítő erejével egyúttal *átadatott a Szentléleknek*, „aki az enyémből merített”.³⁹ Szent János szövege azt mutatja, hogy Krisztus távozása az isteni terv szerint elengedhetetlenül szükséges feltétele a Szentlélek küldésének és eljövételének, de azt is mutatja, hogy akkor kezdődött meg Isten új, üdvözítő kommunikációja a Szentlélekben.

Jn 16,13; Jn 16,14; Jn 16,15

22. Lukács elbeszélése elvezet minket annak az igazságnak a közelébe, amely az utolsó vacsora termében, a búcsúbeszédben hangzott el. A Szentlélektől

³⁷ Jn 16,15

³⁸ Jn 16,7-8

³⁹ Jn 16,14

felmagasztalt Názáreti Jézus ebben a beszédben és beszélgetésben úgy tüntette fel magát, *mint aki „hozza” a Lelket*, és akinek a kereszttel elmenetele árán kell hoznia a Lelket, és át kell „adnia” az apostoloknak és az Egyháznak.

A „hozni” szó itt mindenekelőtt azt jelenti, hogy *„kinyilatkoztatni”*. Az Ószövetségben már a Teremtés könyvéből megismertük Isten Lelkét, először mint Isten *leheletét*, amely életet ad, vagyis mint természetfeletti „életadót”. Izaiás könyve úgy mutatja be, mint *ajándékot*, amely a Messiás személyének szól, rajta nyugszik és belülről irányítja minden üdvös munkáját. Amit Izaiás hírül adott, az a Jordánnál konkrét formát öltött: a Názáreti Jézus az, *aki a Szentlélekben jön*, és hozza Őt, *mint saját személyének ajándékát*, hogy embersége által kiárassza: *„ő fog megkeresztelni benneteket Szentlélekben”*.⁴⁰ Lukács evangéliuma a Szentléleknek ezt a kinyilatkoztatását erősíti meg és gazdagítja: *Ő az, aki Jézus Krisztus messiási életének és tevékenységének legbensőbb forrása*.

Mindazzal, amit Jézus az utolsó vacsora termében mondott, a Szentlelket új és teljesebb formában nyilatkoztatta ki. *Ő nem csak egy személynek* (a Messiás személyének) *szóló ajándék*, hanem *mint ajándék maga is személy*. Jézus úgy hirdeti meg eljövételét, mint „másik Vigasztalóét”, ki mint az igazság Lelke az apostolokat megtanítja „minden igazságra”.⁴¹ Mindez a Szentlélek és Krisztus közötti különleges kapcsolat erejében történik: *„az enyémből kapja, amit majd hirdet nektek”*.⁴² Ennek a közösségnek ősforrása az Atya: *„Minden, ami az Atyáé, az enyém is. Azért mondtam, hogy az enyémből kapja, amit majd hirdet nektek.”*⁴³ Mert a Szentlélek az Atyától származik és az Atya küldte Őt.⁴⁴ Először úgy küldte a Szentlelket, *mint az emberré lett Fiúnak szóló ajándékot*, hogy a messiási ígéreteket teljesítse. Krisztusnak, a Fiúnak az „elmenetele” után – János írása szerint – *közvetlenül „jött”*; ez az ő új küldetése – hogy befejezze a Fiú művét. Így Ő lesz az, ki az üdvtörténet új korszakát teljessé teszi.

Jn 16,15

24. Ez a misztérium *a feltámadás napján* kapta végleges jelentését. Ezen a napon a Názáreti Jézus, *„ki test szerint Dávid nemzetségéből született – amint Pál apostol írja – , a szentség lelke szerint... a halálból való föltámadásával az Isten hatalmas Fiának*

⁴⁰ Mt 3,11; Lk 3,16

⁴¹ Jn 16,13

⁴² Jn 16,14

⁴³ Jn 16,15

⁴⁴ Vö. Jn 14,26; 15,26

bizonyult”.⁴⁵ Így elmondhatjuk, hogy Krisztusnak, mint Messiásnak a Szentlélekben való felmagasztalása csúcspontját a feltámadásban érte el, amelyben Isten Fiának bizonyult, „telve hatalommal”. És ez a hatalom, melynek forrása a kifürkészhetetlen szentháromságos közösségből tör elő, mindenekelőtt abban nyilvánul meg, hogy a feltámadt Krisztus egyrészt beteljesíti Isten ígését, melyet már a próféta ajka hirdetett: „Új szívet adok nektek, és új lelket oltok belétek... az én lelkemet”,⁴⁶ másrészt teljesíti a saját ígését, amelyet az apostoloknak tett e szavakkal: „ha elmegyek, akkor elküldöm Őt nektek”.⁴⁷ Ez pedig az igazság Lelke, a Vigasztaló, kit a feltámadt Krisztus küldött, hogy testünket hasonlóvá tegye a maga megdicsőült testéhez.⁴⁸

Íme: „Amikor beesteledett, még a hét első napján megjelent Jézus a tanítványoknak, ott, ahol együtt voltak, bár a zsidóktól való félelmükben bezárták az ajtót. Belépett, megállt középen és köszöntötte őket: „Békesség nektek!” E szavakkal megmutatta nekik kezét és oldalát. Az Úr láttára öröm töltötte el a tanítványokat. Jézus megismételte: „Békesség nektek! Amint engem küldött az Atya, úgy küldelek én is titeket.” Ezekkel a szavakkal rájuk lehelt, s így folytatta: „Vegyétek a Szentlelket!”⁴⁹

Szent János evangéliumában ezen a helyen minden szónak megvan a maga külön jelentősége, különösen, ha egybevetjük a húsvéti események előtt az utolsó vacsora termében elhangzott kijelentésekkel. Mindezek az események – Jézusnak, akit az Atya fölkent és e világba küldött, szent *három napja* (triduum sacrum) – a beteljesedéshez jutottak. Krisztus ugyanis, ki a kereszten „kilehelte lelkét”,⁵⁰ az Emberfia, az Isten Báránya, feltámadása után az apostolokhoz ment, hogy „*rájuk leheljen*” azzal a hatalommal, melyről a Római levél szól.⁵¹ Az Úr megjelenése örömmel töltötte el az ottlevőket: „szomorúságtok örömmé változik”,⁵² amint azt szenvedése előtt megígérte. De mindenekelőtt beteljesedik a búcsúbeszéd legfontosabb ígérete: a feltámadt Krisztus, mintegy bevezetve az új teremtést, *az apostoloknak „elhozta” a Szentlelket*. Elhozta, „elmenetele” erejében. Nekik ajándékozta ezt a Lelket, mintegy a kereszten szerzett sebei által: „megmutatta nekik kezét és oldalát”. Keresztre feszítésének erejében mondhatta nekik: „Vegyétek a Szentlelket”.

⁴⁵ Róm 1,3-4

⁴⁶ Ez 30,26; vö. Jn 7,37-39; 19,34

⁴⁷ Jn 16,7

⁴⁸ vö. Alexandriai Cirill, In Joannis Evangelium, lit. V. cap. II. PG 73, 755.

⁴⁹ Jn 20,19-22

⁵⁰ vö. Jn 19,30

⁵¹ vö. Róm 1,4

⁵² vö. Jn 16,20

Szoros kapcsolat alakult ki így a Fiú küldése és a Szentlélek küldése között. Semmiféle küldetése nem létezik a Szentléleknek (az ősbűn után) a keresztt és a feltámadás nélkül: „Ha nem megyek el, a Vigasztaló nem jön el hozzátok”.⁵³ Szoros kapcsolatba jutott a Fiú küldése és a Szentlélek küldése magában a megváltásban. A Fiú küldetése – bizonyos értelemben – a megváltásban beteljesedett. A Szentlélek pedig a megváltásból „merít”: „az enyémből kapja, amit majd hirdetek”.⁵⁴ A megváltást a Fiú teljesítette, mint Fölkent, ki a Szentlélek erejében jött és tevékenykedett, és végül a keresztfán teljes áldozatul adta magát. De ez a megváltás állandó folyamat az emberek szívében és tudatában, a világ történetének folyamán, a Szentlélek által, aki a „másik Vigasztaló”.

vö. Jn 16,15

48. Jézus búcsúbeszédében a „meggyőzés”-nek ezt a *három területét a Vigasztaló küldésében* kapcsolta össze: a bűnt, az igazságot és az ítéletet. Ezek jelzik „az isteni irgalmas szeretet” misztériumának halmazát, amely az emberi történelemben szemben áll a bűnnel, a „gonosz misztériumával”.⁵⁵ Szent Ágoston fogalmazása szerint: egyik oldalon áll „az önszeretet egészen Isten megvetéséig”, a másik oldalon „Isten szeretete önmaga megvetéséig”.⁵⁶ Az Egyház állandóan imádkozik és szolgálatával azon fáradozik, hogy az emberi lelkiismeret alakulása és az emberiség nagy családjában a közösségek története ne *süllyedjen a bűn polarizációjáig*, elvetve az isteni parancsokat egészen az „Isten megvetéséig”; legyen sokkal inkább képes felemelkedni ahhoz a szeretethez, amelyben megnyilvánul a Lélek, „aki életet ad”.

Akik engedik, hogy a Szentlélek „meggyőzze őket a bűnről”, azok hagyják, hogy meggyőzze őket „az igazságról és az ítéletről” is. Az igazság Lelke, aki az embert és lelkiismeretét segíti, hogy *felismerje az igazságot a bűnben*, segíti őt abban is, hogy *megismerje az igazságosság igazságát*, mely Krisztussal lépett az emberek történetébe. Így mindazok, akik meggyőződve a bűnről a Vigasztaló hatására megtérnek, bizonyos szempontból megszabadulnak az ítélettől. Attól az ítélettől, amellyel már elítélték e világ fejedelmét.⁵⁷ A megtérés az isteni-emberi misztérium mélyén jelenti ama bilincsek széttörését, amelyekkel a bűn az embert „a gonosz misztériumának” teljességéhez kötötte. Akik tehát megtérnek, azokat a Szentlélek kivezeti az „ítélet” hatásköréből, és *bevezeti abba az igazságba*, amely Jézus Krisztusban van, aki azt az

⁵³ Jn 16,7

⁵⁴ Jn 16,15

⁵⁵ Reconciliatio et paenitentia 14-22.

⁵⁶ vö. Ágoston, De Civitate Dei: XIV, 28: CCL 48, 451.

⁵⁷ vö. Jn 16,11

Atyától kapta⁵⁸ mint a szentháromságos szentség visszfényét. Ez az evangélium és a megváltás igazsága, a hegyi beszéd és a kereszt igazsága, amely megtisztítja a lelkiismeretet a Bárány vérével. Ez az az igazság, amelyet az Atya a Fiúnak és mindazoknak adott, akik igazságban és szeretetben Őhöz kötıdnek.

Ebben az igazságban nyilatkoztatja ki magát a Szentlélek, az Atya és a Fiú Lelke, aki meggyőzi a világot a bűnről, és az emberben jelen lesz mint az örök élet Lelke.

Szent II. János Pál pápa: *Sollicitudo rei socialis*

vö. Jn 16,13-15

A Rerum novarum enciklika mint kiindulási pont

1. Az Egyház társadalmi problémák iránti elkötelezettsége, amely az ember és a közösség valódi fejlődését célozza – ez a fejlődés magának az embernek minden képességét szolgálja és kibontakoztatja –, sokféleképpen nyilvánult meg. Tanítása meghirdetésének legfőbb eszköze az utóbbi időben elsősorban a római pápák tanítóhivatala, amely XIII. Leó *Rerum novarum* kezdetű⁵⁹ enciklikájától, mintegy vonatkozási ponttól kiindulva számos alkalommal foglalkozott ezzel a kérdéssel, nemegyszer ennek az első enciklikának évfordulójához kötve a különböző szociális dokumentumok kiadását.⁶⁰

Eközben a pápák nem mulasztották el állásfoglalásaikban az egyházi szociális tanítás új szempontjainak megvilágítását. XIII. Leó kiváló enciklikájából kiindulva – a tanítóhivatal ezt követő hozzájárulásával gazdagítva – alakult ki immár egy korszerű tanrendszer, amely fokozatosan fejlődik, ahogyan az Egyház Jézus Krisztus kinyilatkoztatásának teljességéből,⁶¹ a Szentlélek támogatásával (vö. Jn 14,16.26; 16,13-15) vizsgálja az emberiség életének fejlődését a történelem során.

⁵⁸ vö. Jn 16,15

⁵⁹ XIII. Leó pp *Rerum Novarum* enciklika (1891. máj. 15.) Leonis XIII. P. M. Acta, XI. Romae 1892. 97-144. old.

⁶⁰ XI. Piusz pp *Quadragesimo Anno* enciklika (1931. máj. 15.): AAS 23 (1931), pp. 177-228; XXIII. János pp. *Mater et Magistra* enciklika (1961. máj. 15.): AAS 53 (1961), 401-464. old; VI. Pál pp. *Octogesima Adveniens* (1971. máj. 14.): AAS 63 (1971), 401-441. old; II. János Pál pp. *Laborem Exercens* enciklika (1981. szept. 14.): AAS 73 (1981) 577-647. old. XII. Piusz 1941. június 1-jén rádióbeszédet mondott a *Rerum Novarum* enciklika – amelyet XIII. Leó adott ki – ötvenedik évfordulóján: AAS 33 (1941), 195-205. old.

⁶¹ vö. II. Vatikáni zsinat *Dei Verbum* kezdetű dogmatikus konstitúciója az isteni kinyilatkoztatásról, 4.

Az értelemre és az emberi belátásra hagyatkozva igyekszik rávezetni az embereket, hogy tekintsék küldetésüknek a földi társadalom bölcs formálását.

Szent II. János Pál pápa: Christifideles laici

vö. Jn 16,13

Szerves közösség: különbözőség és kölcsönös kiegészítés

20. Ha pontosabban fejezzük ki magunkat, az egyházi közösség az élő szervezetekhez hasonló „szerves” közösség; ez leginkább abban nyilvánul meg, hogy a különböző karizmák és felelőségek kölcsönösen *kiegészítik* egymást. E különbözőség (diversitas) és kölcsönös kiegészítés (complementaritas) által tehát minden egyes világi Krisztus-hívó kapcsolatba kerül az *egész testtel*, és följánlja neki a *maga szolgálatát*.

A Krisztus misztikus Testével való szerves közösséget különösen Pál apostol hangsúlyozza, kinek nagyon gazdag tanítását újra meghallgathatjuk abban a szintézisben, melyet a Zsinat alkotott: Krisztus ugyanis, miként a *Lumen Gentiumban* olvashatjuk, „az összes nemzetből meghívott testvéreit Lelke közlésével titokzatosan a testévé tette. Ebben a testben Krisztus élete árad szét a hívőkbe...

Amint az emberi test tagjai, jóllehet sokan vannak, mégis egy testet alkotnak, úgy a hívők is Krisztusban (vö. 1Kor 12,12). Krisztus testének építésénél is érvényesül a tagoknak és a feladatoknak a különbözősége. Egy a Lélek, aki sokféle ajándékát a maga gazdagsága és a szolgálatok szükségletei szerint osztja szét az Egyház javára (vö. 1Kor 12,1-11). Az ajándékok közül kimagaslik az apostoloknak adott kegyelem, mert az ő tekintélyüknek a Lélek még a karizmatikusokat is alárendeli (vö. 1Kor 14). Ugyanaz a Lélek személyesen, a maga erejével és a tagok belső összetartozásával egyesítvén a testet, létrehozza és sürgeti a szeretetet a hívők között. Ezért ha szenved az egyik tag, mind együtt szenved vele, s ha tiszteletben van része az egyik tagnak, valamennyi együtt örül vele” (vö. 1Kor 12,26).⁶²

Egy és ugyanazon Lélek tehát a különbözőség és az egység elve az Egyházban. De ismét csak a *Lumen Gentiumban* olvassuk: „Annak érdekében, hogy Benne (tudniillik Krisztusban)(vö. Ef 4,23) szüntelenül megújuljunk, a Lelkéből adott nekünk, aki egy és ugyanaz a Főben és a tagokban, az egész testet úgy élteni, fogja össze és mozgatja, hogy tevékenységét ahhoz a szerephez hasonlíthatták az egyházatyák, melyet az

⁶² II. Vatikáni zsinat, *Lumen Gentium* kezdetű dogmatikus konstitúció az Egyházzól, 7.

életelv, azaz a lélek tölt be a testben.”⁶³ És egy másik helyen – mely tömörsége miatt nagyon fontos annak a kérdésnek megválaszolása szempontjából, hogy mi az egyházi közösség sajátos „szerves” volta, figyelembe véve állandó fejlődését a tökéletes közösség felé – a Zsinat ezt írja: „A Lélek az Egyházban és a hívők szívében mint templomában lakik (vö. 1Kor 3,16; 6,19), imádkozik bennük és tanúságot tesz a fogadott fiúságról (vö. Gal 4,6; Róm 8,15-16.26). Az Egyházat, melyet elvezet a teljes igazságra (vö. Jn 16,13) és összefog a szolgálatban és a közösségben, különböző hierarchikus és karizmatikus ajándékokkal látja el, irányítja és ékesíti a maga gyümölcseivel (vö. Ef 4,11-12; 1Kor 12,4; Gal 5,22). Az evangélium erejével megfiatalítja, szüntelenül megújítja és elvezeti a vőlegénnyel való teljes egyesülésre. A Lélek és a menyasszony ugyanis azt mondja az Úr Jézusnak: „Jöjj el!” (vö. Jel 22,17).⁶⁴

Az egyházi közösség tehát ajándék, a Szentlélek nagy ajándéka, s a Krisztus-hívők arra hivatottak, hogy hálás szívvel fogadják és nagy felelősséggel éljenek vele; konkrétan ez történik, amikor bármely tag részesedik az Egyház életében és küldetésében, köztük a világi Krisztus-hívők, akik nagy mértékben szolgálhatják az Egyházat különböző és egymást kiegészítő szolgálataikkal és karizmáikkal.

A világi Krisztus-hívő „soha nem zárkozhat annyira önmagába, hogy lélekben elszakadjon a közösségtől; inkább szüntelenül ápolnia kell a kapcsolatot a többiekkel a testvériség tudatával a közös méltóság örömeivel, s törekedvén arra, hogy a közös örökség termékeny legyen. A világi hívőnek, épp úgy, mint a többieknek, az Úr Lelke számtalan ajándékot ad, és különböző szolgálatokra, feladatokra hívja; ugyanakkor figyelmezteti, hogy ha kiemelkedik a többiek közül, az nem a *méltóságban teszi nagyobbá*, hanem a *szolgálatra való alkalmasságát formálja sajátossá és egészíti ki...* Így tehát a világi Krisztus-hívő karizmái és hivatalai, feladatai és szolgálatai a közösségben és a közösségért vannak, mint a lelkipásztorok bölcs vezetése alatt mindenkinek szóló, egymást kiegészítő gazdagságok.”⁶⁵

Szent II. János Pál pápa: Redemptoris missio

vö. Jn 16,13

⁶³ Uo.

⁶⁴ Uo., 4.

⁶⁵ II. János Pál, Homilia a VII. Püspöki Szinódus záróülésekor koncelebrált szentmisén a Szent. Péter-bazilikában (1987. október 30.): AAS 80 (1988) 600 (olasz nyelvű szöveg).

29. Így vezet minket a Szentlélek, aki „ott fú, ahol akar” (Jn 3,8), „aki már működött a világban, mielőtt Krisztus megdicsőült”;⁶⁶ aki „betölti a mindenséget, és tud minden szóról” (Bölcs 1,7); a szélesebb távlatok felé, hogy így minden időben és minden helyen ható működését szemlélhessük.⁶⁷ Magam is gyakran megismételtem ezt a felhívást, amely engem a különböző népekkel való találkozáskor vezetett. Az Egyház magatartása más vallásokkal kapcsolatban két megfontolásból fakad: „az egyik az ember válaszkérésére élete legsúlyosabb kérdéseire, a másik a Szentlélek működése az emberek lelkében”.⁶⁸ Assisiben, a különböző vallásúak találkozásánál félreérthetetlenül meg akartam erősíteni azt a meggyőződésemet, hogy „minden hiteles imádságot a Szentlélek ébreszt, aki titokzatos módon jelen van minden ember szívében”.⁶⁹

Ez ugyanaz a Lélek, aki a megtestesülésekor, Jézus életében, halálában és feltámadásában működött, és aki az Egyházban fejti ki hatását. Ő nem verseng Krisztussal, nem áthidalója annak a távolságnak, amit Krisztus és az Ige között olykor feltételeztek. Minden, amit a Lélek az emberek szívében, a népek történetében, a kultúrákban és vallásokban cselekszik, előkészítése az evangélium befogadásának,⁷⁰ lehetetlen, hogy ne legyen szoros kapcsolatban Krisztussal, a Lélek erejében testté lett Igével, hogy „mint tökéletes ember, mindenkit üdvözítsen és a mindenséget összefoglalja”.⁷¹

A Lélek egyetemes működését sohasem szabad elválasztani attól a sajátos cselekvésétől, amelyet Krisztus testében, az Egyházban fejt ki. Mert mindig a Lélek tevékenykedik, akár az Egyházat élteni és Krisztus hirdetésére indítja, akár vet és ajándékait elhinti az összes emberekben és népekben, hogy az Egyház a dialógus révén felfedezze, előmozdítsa és befogadja ezeket az értékeket. A Lélek minden jelenlétét és indítását figyelemmel és hálával kell fogadnunk, de annak megkülönböztetése az Egyházra tartozik, amelyet Krisztus azért ajándékozott meg Lelkével, hogy az elvezesse minden igazságra (vö. Jn 16,13).

⁶⁶ II. Vatikáni zsinat, Dekrétum az Egyház missziós tevékenységéről Ad Gentes, 4.

⁶⁷ vö. enciklika a Szentlélekről az Egyház és a világ életében, Dominum et Vivificantem 53: idézet helye: 874.

⁶⁸ Beszéd a nem keresztény vallások képviselőinek, Madras, 1986. február 5.: AAS 78 (1986), 767; vö. Üzenet Ázsia népeinek, Manila, 1981. február 21., 2-4: AAS 73 (1981), 392f; Beszéd más vallás képviselőinek, Tokyo, 1981. február 24., 3-4: Útmutatás IV/I (1981), 507f.

⁶⁹ Levél a római kúria biborosainak, 1986. december 22., 11: AAS 79 (1987), 1089.

⁷⁰ vö. II. Vatikáni zsinat, Dogmatikus konstitúció az Egyházról Lumen Gentium, 16.

⁷¹ II. Vatikáni zsinat, Lelkipásztori konstitúció az Egyházról a mai világban Gaudium et Spes, 45; vö. enciklika a Szentlélekről az Egyház és a világ életében, Dominum et Vivificantem 54: idézet helye: 876.

vö. Jn 16,13

87. A missziós munka különleges lelkeséget kíván, ez vonatkozik mindenkire, akit Isten missziós munkára hívott.

Engedjük, hogy a Lélek vezessen

Ez a lelkeség főként abban jut kifejezésre, hogy tanulékonyan figyelünk a Lélekre: a tanulékonyok arra kötelez, hogy ki-ki hagyja magát alakítani a Lélek által, míg egyre jobban hasonlítani fog Krisztushoz. Senki sem tehet bizonyosságot Jézusról anélkül, hogy ne az ő képét tükröznél, amely elevenné válik benne a kegyelem és a Lélek működése által. A Lélek iránti tanulékony lelkeség arra kötelez, hogy elfogadjuk a lelki erősség és a bölcsesség ajándékát, amelyek ennek a lelkeségnek nélkülözhetetlen tényezői.

Ennek példáját látjuk az apostolok esetében, akik képtelenek voltak világosan megérteni tanítását a Mester nyilvános élete során, jóllehet szerették őt, és készségesen válaszoltak hívására, és csak ellenkezéssel követték a szenvedés és a megaláztatás útján. Később azután a Lélek átalakította őket Krisztus bátor tanúivá és szavainak meggyőző hirdetőivé: a Lélek vezette őket a misszió új, nehéz és viszontagságos útján.

A misszió ma sem kevésbé nehéz és összetett feladat, mint az előző korokban, ugyanúgy szükség van a Lélek erejére és világosságára: gyakran megéljük az első keresztény közösségek gondját, látván, hogyan „szövetkeznek az Úr és Fölkentje ellen” (ApCsel 4,26) a hitetlen és ellenséges erők. Miként abban az időben, ma is kérnünk kell Istent, hogy adjon merészséget az Evangélium hirdetésére; feladatunk keresni a Lélek rejtett útjait, és hagyni, hogy elvezessen a teljes igazságra (vö. Jn 16,13).

Szent II. János Pál pápa: Veritatis splendor

vö. Jn 16,13

19. E tökéletesség útja és tartalma *Krisztus követése* azután, hogy az ember lemondott saját javairól és önmagáról. Pontosán ezzel zárul Jézus és az ifjú párbeszéde: „... aztán jöjj és kövess engem” (Mt 19,21). Olyan meghívás ez, melynek csodálatos mélységét a

tanítványok teljesen csak Krisztus föltámadása után fogják majd föl, amikor a Szentlélek bevezeti őket a teljes igazságba (vö. Jn 16,13).

Jézus veszi kézbe a kezdeményezést, és Ő hív a követésre. A felszólítás a Tizenkettővel kezdődően elsősorban azoknak szól, akikre különleges küldetést bíz; de az is világos, hogy minden hívő állapotszerűen Krisztus tanítványa (ApCsel 6,1). Éppen ezért *Krisztus követése a keresztény erkölcs eredeti és lényeges fundamentuma*: miként Izrael népe követte Istent, aki vezette őt a pusztában az ígéret földje felé (vö. Kiv 13,21), a tanítványnak úgy kell követnie Krisztust, akihez maga az Atya vonzza őt (vö. Jn 6,44).

Itt nem csupán arról van szó, hogy meg kell hallgatni egy tanítást vagy engedelmeskedni kell egy parancsnak, hanem *Krisztus személyéhez kell ragaszkodni*, osztozni kell vele életében és sorsában, részesülni kell az Atya akarata iránti szabad és szeretetteljes engedelmességében. A hittel követve a megtestesült Bölcsességet, Jézus tanítványa valójában *Isten tanítványa* lesz (vö. Jn 6,45). Jézus ugyanis a világ világossága, az élet világossága (vö. Jn 8,12); Ő a pásztor, aki vezet és táplálja a nyáját (vö. 11,16); Ő az út, az igazság és az élet (vö. 14,6); Ő az, aki az Atyához vezet, annyira, hogy Őt, a Fiút látni az Atya látásával egyenlő. (vö- 14,6-10). Ezért utánozni a Fiút, a „láthatatlan Isten képését” (Kol 1,15) az Atya utánzását jelenti.

vö. Jn 16,13

28. A Jézus és a gazdag ifjú között lefolyt dialógusról elmélkedve számba vehettük az Ó- és Újszövetség erkölcsi kinyilatkoztatásának lényeges elemeit, melyek a következők: *az ember és cselekvésének alárendelése Istennek, Annak, aki „egyedül jó”; az emberi cselekedetek erkölcsi jósága és az örök élet kapcsolata; Krisztus követése, mely megnyitja az ember előtt a tökéletes szeretet távlatát; s végül a Szentlélek ajándéka, „az új teremtmény” erkölcsi életének eredete és forrása (vö. 2Kor 5,17).*

Erkölcsi gondolkodásában az Egyház mindig szem előtt tartotta Krisztusnak a gazdag ifjúhoz intézett szavait. A Szentírás ugyanis az Egyház erkölcsi tanításának eleven és termékeny forrása, miként a II. Vatikáni Zsinat mondja: „Az evangélium minden üdvös igazság és erkölcsi tanítás forrása (DV 7). Az Egyház hűségesen megőrizte mindazt, amire Isten ígéje tanítja, nem csupán a hitigazságokban, hanem az erkölcsi – azaz Istennek tetsző (vö. 1Tesz 4,1) – cselekvésre nézve is, egy olyan tanfejlődés útját járva, mely hasonló a dogmatörténetben látható fejlődéshez.

Az Egyház – a Szentlélek segítségével, aki bevezeti a teljes igazságba (vö. Jn 16,13) – szüntelenül kutatta „a megtestesült Ige misztériumát”, amelyben „az ember misztériuma igazán fölragyog” (GS 22), és e kutatást soha nem hagyhatja abba.

Szent II. János Pál pápa: Fides et ratio

vö. Jn 16,13

11. Az isteni kinyilatkoztatás beleszövődött az időbe, s ezáltal a történelem folyamatába. Sőt „az idők teljességében” (Gal 4,4) megtörtént Jézus Krisztus megtestesülése. Ezen esemény után 2000 évvel kötelességemnek érzem annak ismételt nyomatékos hangsúlyozását, hogy „a keresztény hitben legnagyobb súlya az időnek van”.⁷² Az időben lesz ugyanis láthatóvá a teremtés és az üdvösség egész műve, és elsősorban Isten Fiának megtestesülése által világosodik ki, hogy már most annak elővételezését éljük, ami magának az időnek a beteljesedése lesz (vö. Zsid 1,2).

Az Istenre és az Ő életére vonatkozó igazság, melyet Isten az emberre bízott, beleszövődött az időbe és történelembe. Egyszer s mindenkorra kijelentetett a Názáreti Jézus misztériumában. A Dei Verbum konstitúció ezt ékesszólóan mondja: „Miután sokszor és sokféleképpen szólt Isten a prófétákban, »ezekben az utolsó napokban a Fiában szólt hozzánk« (Zsid 1,12). Elküldte ugyanis Fiát, tudniillik az örök Igét, aki megvilágosít minden embert, hogy az emberek között lakozzék és elmondja nekik Isten titkait (vö. Jn 1,1-18). Jézus Krisztus, a megtestesült Ige, az »emberekhez küldött ember« tehát »Isten igéit mondja« (Jn 3,34), és véghez viszi az üdvözítő művet, melyet az Atya bízott rá, hogy megtegye (vö. Jn 5,36; 17,4). Ezért Ő akit ha valaki lát, az Atyát is látja (vö. Jn 14,9) egész jelenlétével és minden megnyilvánulásával, szavaival és tetteivel, jeleivel és csodáival, főként pedig halálával és a halálból való dicsőséges föltámadásával, végül az igazság Lelkének elküldésével beteljesítvén a kinyilatkoztatást, tökéletessé teszi azt.”⁷³

Isten népe számára a történelem tehát utat jelent, melyet végig kell járnia, hogy a kinyilatkoztatott igazság a Szentlélek folytonos tevékenységének köszönhetően a maga tartalmát teljesen megmutathassa (vö. Jn 16,13). Ugyancsak a Dei Verbum konstitúció tanítja, amikor megerősíti: „Az Egyház ugyanis a századok folyamán

⁷² Tertio millennio adveniente apostoli levél (1994. november 10.), 10: AAS 87 (1995), 11.

⁷³ 4. p.

állandóan az isteni igazság teljessége felé tart, míg csak be nem teljesednek benne Isten igéi.”⁷⁴

XVI. Benedek pápa: *Sacramentum caritatis*

vö. Jn 16,13

Jézus és a Szentlélek

12. Maga az Úr szavával s a kenyérrel és a borral átadta nekünk az új kultusz lényeges elemeit. Az Ő jegyese, az Egyház arra hivatott, hogy napról napra ünnepelje az eucharisztikus lakomát az Ő emlékezetére. Ezáltal beleírja az emberi történelembe jegyesének megváltó áldozatát és szentségileg jelenvaló teszi minden kultúrában. Ezt a nagy misztériumot liturgikus formákban ünnepeljük, melyeket az Egyház a Szentlélek vezetésével az időben és a térben bontakoztat ki.⁷⁵ Ezzel kapcsolatban tudatosítanunk kell a Szentlélek döntő szerepét a liturgikus forma kifejlesztésében és az isteni misztériumok elmélyítésében. A Vigasztaló a hívőknek adott első ajándék,⁷⁶ aki már a teremtésben működik (vö. Ter 1,2), teljességgel jelen van a megtestesült Ige egész valójában: Jézus Krisztus ugyanis fogantatott Szűz Máriától a Szentlélek tevékenysége által (vö. Mt 1,18; Lk 1,35); nyilvános működésének kezdetén a Jordán partján látta, hogy leszáll rá galamb képében (vö. Mt 3,16 és párh.); ugyanebben a Lélekben cselekszik, beszél és ujjong (vö. Lk 10,21); és benne ajánlja föl önmagát (vö. Zsid 9,14). A „búcsúbeszédben”, melyet János hagyott ránk, Jézus világosan kapcsolatba hozza saját életének a húsvéti misztériumban történő odaajándékozását a Szentlélek övéinek történő ajándékozásával (vö. Jn 15,7). Föltámadva, testében hordozva a szenvedés jegyeit, ki tudja árasztani a Lelket (vö. Jn 20,22) és övéit saját küldetésének részesévé teszi (vö. Jn 20,21). A Szentlélek az, aki megtanítja a tanítványokat mindenre, és emlékezteti őket mindarra, amit Krisztus mondott (vö. Jn 14,26), mert az Ő dolga mint az igazság Lelkéé (vö. Jn 15,26), hogy bevezesse a tanítványokat a teljes igazságba (vö. Jn 16,13). Az Apostolok Cselekedeteinek elbeszélésében a Lélek Pünkösöd napján leszáll a Máriával együtt imádkozó apostolokra (vö. 2,1-4), és lelkesíti őket a küldetésre, hogy minden népnek hirdessék az evangéliumot. Éppen ezért maga Krisztus a Szentlélek tevékenységének erejében marad jelenlévő és tevékeny Egyházában az élő központból, az Eucharisziából kiindulva.

⁷⁴ 8. p

⁷⁵ vö. Propositio 3.

⁷⁶ vö. Missale Romanum: Prex Eucharistica IV.

XVI. Benedek pápa: Verbum Domini

vö. Jn 16,13

15. Miután láttuk a Szót, amelyet Isten utoljára és véglegesen intézett a világhoz, most a Szentlélek küldetése felé kell fordulnunk az Isteni Szóval kapcsolatban. A krisztusi kinyilatkoztatást ugyanis nem lehet hitelesen megérteni a Vigasztaló tevékenységétől függetlenül. Ez annak a ténynek a következménye, hogy Isten önközlése mindig magában foglalja a Fiú és a Szentlélek kapcsolatát, akiket Lyoni Szent Iréneusz úgy nevez, hogy „az Atya két keze”.⁷⁷ Maga a Szentírás bemutatja a Szentlélek jelenlétét az üdvösség történetében és különösen Jézus életében, aki fogantatott Szűz Máriától a Szentlélek erejéből (vö. Ml 1,18; Lk 1,35); nyilvános működése kezdetén a Jordán partján látta, hogy galamb formájában leszáll rá (vö. Mt 3,76); Jézus ebben a Lélekben beszél és ujjong (vö. Lk 10,21); és ebben a Lélekben áldozza föl önmagát (vö. Zsid 9,14). Küldetése végén János evangélista elbeszélése szerint maga Jézus kapcsolja össze világosan életének ajándékozását és Lelkének elküldetését övéi számára (Jn 16,7). A föltámadott Jézus testében hordozva a szenvedés stigmáit, kiárasztja a Lelket (vö. Jn 20,22), és saját küldetésének részesévé teszi övéit (vö. Jn 20,21). A Szentlélek fogja megtanítani a tanítványokat mindenre és eszükbe juttat mindent, amit Krisztus mondott (vö. Jn 14,26), mert Ő, az igazság Lelke (vö. Jn 15,26) vezeti majd be a tanítványokat a teljes igazságba (vö. Jn 16,13). Végül ahogyan az Apostolok cselekedeteiben olvassuk, Pünkösd napján a Lélek leszáll a Máriával együtt imádkozó Tizenkettőre (vö. 2,1-4), és erőt ad nekik a küldetéshez, hogy minden népnek hirdessék az örömhírt.⁷⁸ Isten Szava tehát a Szentlélek tevékenységének köszönhetően fejeződik ki emberi szavakban. A Fiú küldetése, és a Szentlélek küldetése elválaszthatatlan és egyetlen üdvrendet alkotnak. A Lélek, aki az Ige megtestesülésekor Szűz Mária méhében cselekedett, ugyanaz, mint aki Jézust egész küldetésében vezette, és akit Jézus megígért a tanítványoknak. Ugyanaz a Lélek, aki a próféták által szólt, támogatja és indítja az Egyházat Isten Szavának hirdetésének feladatában és az apostolok prédikációjában, végül ez a Lélek az, aki sugalmazta a Szentírás szerzőit.

⁷⁷ Adversus haereses, IV,7,4: PG 7, 992–993; V,1,3: PG 7, 1123; V,6,1: PG 7, 1137; V,28,4: PG 7, 1200.

⁷⁸ vö. XVI. Benedek pápa: Sacramentum caritatis szinódus utáni buzdítás. (22. II. 2007), 12: AAS 99 (2007), 113–114

Jn 16,13

Az Atyaisten a Szó eredete és forrása

20. A kinyilatkoztatás rendjének kezdete és eredete az Atyaistenben van. Az Ő szava „teremtette az eget és szája lehelete minden seregüket” (Zsolt 33,6). Ő az, aki „fölragyogtatja Isten dicsőségének ismeretét Krisztus arcán” (2 Kor 4,6; vö. Mt 16,17; Lk 9,29). A Fiúban, „a testté lett Logoszbm” (Jn 1,14), aki azért jött, hogy megtegye annak akaratát, aki őt küldte (vö. Jn 4,34), Isten, a kinyilatkoztatás forrása Atyaként mutatkozik meg, és véghez viszi az ember isteni nevelését, melyet megkezdett a próféták szavaival, és a teremtésben tett csodákkal, s az Ő népe és az emberiség történelmében. Az Atyaisten kinyilatkoztatásának a csúcsát a Fiú kínálja fel a Vigasztaló ajándékozásával (vö. Jn 14,16), aki az Atyának és a Fiúnak a Lelke, és aki „bevezet a teljes igazságba” (Jn 16,13).

így történt, hogy Isten minden ígérete „igen”-né válik Jézus Krisztusban (vö. 2Kor 1,20). így válik lehetővé az ember számára, hogy végigjárja az Atyához vezető utat (vö. Jn 14,6), hogy „végül Isten legyen minden mindenben” (1Kor 15,28).

Ferenc pápa: Evangelii gaudium

vö. Jn 16,12-13

225. Ez a kritérium nagyon megfelelő az evangelizáció számára is, amely megköveteli a horizont szem előtt tartását, a lehetséges folyamatok alkalmazását és a hosszú utat. Maga az Úr földi életében sokszor felhívta tanítványai figyelmét, hogy vannak dolgok, amiket még nem értenek meg, s még várniuk kell a Szentlélek eljövetelére (vö. Jn 16,12-13). A búzáról és a konkolyról szóló példabeszéd (vö. Mt 13,24-30) az evangelizáció jelentős mozzanatát írja le, ami annak megmutatásában áll, hogyan tudja elfoglalni az ellenség az ország terét és tud kárt okozni a konkollyal, de a búza jósága, amely az időben nyilvánul ki, legyőzi azt.

2.3. Liturgikus vonal

Az evangéliumi szakasz kapcsolódási pontjai a szentmise szertartásának egyéb szövegeivel

A mai *evangélium* (Jn 16,12-15) a Szentlélek elküldésének ígéretéről szól, melyben a Fiú úgy nevezi őt, mint az Igazság Lelke, aki elvezet a teljes igazságra. A bibliai szövegek szép harmóniában állnak e szakasszal. Fontos kapcsolódási pont az *olvasmány* (Péld 8,22-31), melyben a megszemélyesített isteni Bölcsességről úgy olvashatunk, mint akit Isten öröktől fogva tervei szolgálatára rendelt, s minden teremtés előtt megalkotott: bizonyos közvetítő szerepben jelenik meg a transzcendens Isten és az immanens világ között.⁷⁹ Azért is érdemes megfigyelni ezt a párhuzamot, ugyanis a bölcsességnek ez az ábrázolása jelentős mértékben hatott a jánosi teológiára, kiváltképp a Logosz bemutatására. A jánosi Logosz fogalmának gyökerei ugyanis (bár maga a kifejezés a görög filozófiából ered) tartalmilag itt, a megszemélyesített bölcsesség gondolatában keresendők.⁸⁰

A *szentleckében* (Róm 5,1-5) Pál megfogalmazza, hogy Krisztus által részesülünk Isten dicsőségében, s „a nekünk ajándékozott Szentlélekkel kiáradt szívünkbe az Isten szeretete”. Emberi mivoltunk értékét mutatja, hogy az Úr elküldi az Igazság Lelkét számunkra. Az ember Istentől és Isten által kapott dicsőségét éneklí a *válaszos zsoltár* (Zsolt 8,4-5.6-7.8-9): „Az embert csaknem angyalnak alkottad, megkoronáztad dicsőséggel és fönséggel, hatalmába adtad kezéd műveit”.

Az *alleluja vers* (Vö. Jel 1,8-9) a Jelenések könyvéből szól, az Úr új eljövételét várva: „Dicsőség az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek: * Istennek, aki van, aki volt és aki eljön újra!” Az áldozási ének (Gal 4,6) Pál szavait hívja segítségül a Szentháromság titkának körüljárásához: „Mivel az Isten fiai vagytok, a Fia Lelkét árasztotta szívetekbe az Isten, aki őt így szólítja: Abba, Atya!”.

A nem szentírási liturgikus szövegek is az egység és a háromság misztériuma köré épülnek. Érdekes megfigyelni a *prefáció* sokalsztikus teológiát tükröző nyelvezetét: „Valóban méltó és igazságos, illő és üdvös, hogy mindig és mindenütt hálát adjunk neked, mi Urunk, szentséges Atyánk, mindenható, örök Isten: Te egyszülött Fiaddal és a Szentlélekkel együtt egy Isten és egy Úr vagy, nem személy szerint való egységben, hanem három személyben és mégis egyetlen lényegben. Így, amit isteni szavadra dicsőségedről hittel vallunk, azt Fiadról is állítjuk, a Szentlélekről is hirdetjük minden különbségtétel nélkül. Az igaz és örök istenséget úgy valljuk, hogy három különböző Személyt imádunk benne – egyetlen lényegben és egyetlen fenségben”.

Hasonlóan a háromság titkát fejezi ki a *kezdőének* („Áldott legyen az Atyaisten, és Isten egyszülött Fia, valamint a Szentlélek, mert irgalmasságot gyakorolt velünk”), a *kezdő könyörgés* („Mennyei Atyánk, te elküldted a világba Fiadat, az igazság Igéjét és

⁷⁹ Vö. CZIGLÁNYI Zsolt: *Az Ószövetség története*, Pécsi Püspöki Hittudományi Főiskola, Pécs, 2016, 429

⁸⁰ Uo.

a megszentelő Szentlelket, és ezzel kinyilatkoztattad belső életed csodálatos titkát. Add, hogy az igaz hit megvallásával a Szentháromság dicsőségét megismerjük, és a fölséges hatalmú egy Istent imádjuk. A mi Urunk, Jézus Krisztus, a te Fiad által, aki veled él és uralkodik a Szentlélekkel egységben, Isten mindörökkön örökké.”), valamint az *egyetemes könyörgések* is.

2.4. Pedagógiai vonal

2.4.1. Tantörténet

A teáscsésze

„Búcsúbeszédében Jézus így szólt tanítványaihoz: Még sok mondanivalóm volna, de nem vagytok hozzá elég erősek. Amikor azonban eljön az Igazság Lelke, ő majd elvezet titeket a teljes igazságra.” (Jn 16,12-13)

Egy házaspár, a 25. házassági évfordulóján elment Angliába, hogy vegyenek valami szépet. Mindketten szerették az antik tárgyakat, kerámiákat, különösen a teáscsészéket. Az egyik kerámia üzletben megláttak egy szép csészét.

A férj megkérdezte az eladót:

- “Meg szabad nézmem ezt a csészét? Még sosem láttam ennyire szépet.”

A boltos a kezébe adta, és miközben csodálta a mesteri alkotást, a csésze, legnagyobb meglepetésére megszólalt:

- “Nem érted, hogyan lehetek ennyire szép?

Tudod, nem voltam mindig teáscsésze. Volt idő, amikor vörös voltam és agyagnak neveztek. Mesterem kiásott, megdolgozott, összelapított, meggyúrt újra és újra, hogy üvöltöttem a fájdalomtól:

- ‘Hagyj békén!’ - de Ő csak mosolygott, és így szólt:

- ‘Még nem.’

Aztán egy gyorsan forgó korongra helyezett és én hirtelen csak forogtam, forogtam, forogtam, körbe-körbe.

- 'Állíts meg! Szédülök!' - kiabáltam, de a Mester csak ingatta a fejét, és azt mondta:

- 'Még nem.'

Aztán betett a kemencébe. Sosem éreztem olyan forróságot! Csodálkoztam, miért akar megégetni. Sikoltoztam. Ki akartam jutni. Láthattam a Mester arcát az üvegen át, és leolvashattam ajkáról, ahogy a fejét rázta:

- 'Még nem.'

Végül az ajtó kinyílt, kitett a polcra. Húlni kezdtem.

- 'Most már jobb.' - gondoltam.

Aztán mindenütt befestett. A festék szaga rettenetes volt. Undorodtam tőle.

- 'Hagyd abba! Hagyd abba!' - kiáltottam. De csak ingatta a fejét:

- 'Még nem.'

Aztán hirtelen újra visszatett a kemencébe. Nem ugyanabba, mint először.

Ez kétszer olyan forró volt. Úgy éreztem, megfulladok. Könyörögtem, mindent megbántam, sikoltoztam és sírtam. Közben láttam, amint rázza a fejét, és azt mondja:

- 'Még nem vehetek ki.'

Tudtam, nincs többé remény. Végem van. Kész voltam rá, hogy végleg feladjam, mire kinyílt az ajtó. A Mester kivett, és újra a polcra tett.

Egy órával később elém állított egy tükröt és azt mondta:

- 'Nézd meg magad.'

Amikor a tükörbe néztem, alig tudtam hinni a szememnek:

- 'Ez nem én vagyok, ez nem lehetek én, ez gyönyörű! Gyönyörű vagyok!'

- 'Szeretném, ha emlékeznél arra' - mondta - 'tudom, fáj, amikor gyúrtalak, gyömöszöltelek, de ha nem teszem, kiszáradsz. Tudom, hogy szédültél, mikor a korongon forgattalak, de ha megállítom a korongot, szétmorzsolódsz. Tudom, hogy elviselhetetlenül forró volt a kemencében, és nem értettél, miért teszek oda, de ha nem teszem, megrepedsz. Tudom, hogy rettenetes volt a szag, amikor bevontalak mázzal és befestettelek, de ha nem teszem, akkor sosem erősödsz meg, és nem lesz színes az életed. És ha nem teszek újra vissza a másik kemencébe, nem élhettél volna sokáig, nem lennél elég erős.

Befejeztelek. Olyan vagy, amilyennek elképzeltem, mikor hozzáfogtam a munkához.

Forrás: https://onmegvalositas.hu/topik/spiritualis_tanmese

Kép forrása:

<https://www.terero.eu/kereszteny-irodalom?view=article&id=161:egy-teascsesze-megprobaltatasai&catid=9:kereszteny-irodalom>

2.4.2. Evangélium témáját feldolgozó versek

Schvalm Rózsa – Szentháromság

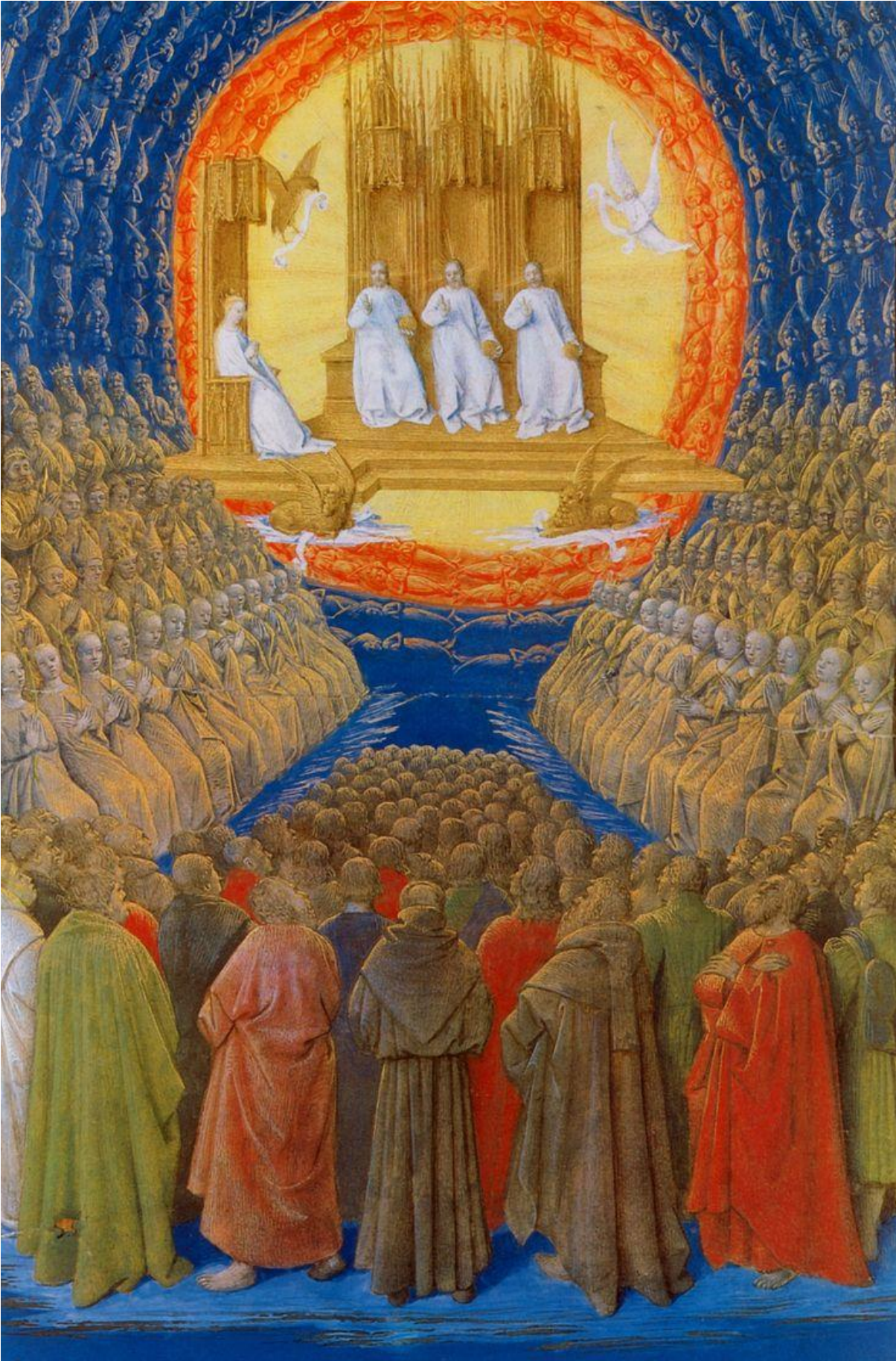
Örök talány, hozzá nem érhet fel,
bármily bölcs, az emberi értelem,
De hozzánk hajol Ő kegyelmesen,
Szentháromságának, egységében.

Megnyilvánulnak, rejtett titkai,
megvilágítja azt, az igaz hit.
Hit fényében felragyog valója,
Atya, Fiú, Lélek kapcsolata.

Egységének szeretete árad,
a teremtett, végtelen világra.
Az Atya terve, valósul Fiában,
s áldott a Lélek, munkálkodása.

Forrás: <https://keresztyenversek.wordpress.com/2011/07/23/szentharomsag/>

2.4.3. Evangéliumhoz kapcsolódó festmény

Jean Foquet: A Szentháromság és a szentek közössége, 15. századi illumináció Étienne Chevalier óraskönyvből

([https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/8f/La Trinit%C3%A9 et tous les saints.jpg](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/8f/La_Trinit%C3%A9_et_tous_les_saints.jpg))

2.4. Kérdések az evangéliumhoz

- El tudom-e fogadni, hogy a földi életben mindig csak töredékes a megismerésem és a megértésem Istenről?
- Figyelek-e a Szentlélek sugallatára?

3. Oratio – imádság

A szentmise első könyörgése

Mennyei Atyánk, te elküldted a világra Fiadat, az igazság Igéjét és a megszentelő Szentlelket, és ezzel kinyilatkoztattad belső életed csodálatos titkát. Add, hogy az igaz hit megvallásával a Szentháromság dicsőségét megismerjük, és a fölséges hatalmú egy Istent imádjuk. A mi Urunk, Jézus Krisztus, a te Fiad által, aki veled él és uralkodik a Szentlélekkel egységben, Isten mindörökkön örökké.

Evangéliumhoz kapcsolódó fohász

Mennyei Atyám, Jézus nevében kérlek, küldd el Szentlelkesed, az igazság Lelkét, hogy elvezessen minket szent Fiadhoz! Ámen.

4. Contemplatio – szemlélődés

Fotó az evangéliumi szakaszhoz

(<https://medicalxpress.com/news/2017-11-sunrise-sunset-daily-city-dwellers.html>)

5. Condivisio – megosztás

Örömhír megfogalmazása: Nekem ebben a szakaszban az az örömhírem, hogy...

- Jézus Nekem is megígérte az Igazság Lelkét.
- A Szentlélek elvezet minket Jézus Krisztus teljes megismeréséhez.

6. Actio – tettekre váltás

Tanúságtétel megfogalmazása: Az evangéliumi szakasz arra ösztönöz, hogy...

- Merjem átengedni magamat Istennek, hogy az Igazság Lelke munkálkodjon bennem.
- Hívjam gyakran a Szentlelket!

